БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 292 (18.470). • Чоршанба, 1982 йил 22 декабрь • Баҳоси 3 тийин.

Кеча Москвада, Кремлнинг Съездлар саройида КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг 60 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлиси очилди.

Мажлисда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андропов «СССРнинг 60 йиллиги» мавзуида доклад қилди.

МОСКВА. 1982 йил 21 декабрь. Кремлнинг Съездлар саройида тантанали мажлис. Суратда: қўшма тантанали мажлис президиуми. Минбарда — КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андропов. ТАСС—ЎзТАГ фотохроникаси.

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИНИНГ ЛЕНИНЧА БАЙРОҒИ ОСТИДА

Кремлнинг Съездлар саройида тантанали мажлис

Ишчи ва деҳқонларнинг жаҳонда биринчи кўп миллатли иттифоқ давлати — СССРнинг 60 йиллиги ленинча миллий сиёсат тантанасининг, социализм тарихий ғалабаларининг тўлқинлантирувчи намойишига айланди. Тенг ҳуқуқли Совет Республикаларининг аҳил оиласи бу улуғ байрамни социалистик жамиятнинг метиндек бирлигини, совет халқининг Коммунистик партия теварагидаги бузилмас жипслигини, унинг КПСС XXVI съезди қарорларини амалга ошириш учун курашда куч-ғайратни кўпайтиришга шай эканлигини бугун жаҳонга намойиш қилиб, ўз кучлари барқ урган ҳолда кутиб олмоқда.

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг 60 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлиси қатнашчилари кўп миллатли Ватан эришган муваффақиятлар учун фахрланиш туйғулари билан 21 декабрь куни Кремлнинг Съездлар саройига тўпландилар. Залда КПСС Марказий Комитетининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари, КПСС Марказий ревизия комиссиясининг аъзолари, СССР ва РСФСР Олий Советларининг депутатлари, партия ветеранлари, юбилей социалистик мусобақасининг илғорлари, фан, адабиёт ва санъат арбоблари, Совет Қуролли Кучларининг жангчилари, жамоат ташкилотларининг вакиллари, чет эллик меҳмонлар ўтиришибди.

Эрталаб соат 11. Тантанали мажлис қатнашчилари **Ю. В. Андропов, Г. А. Алиев, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громико, Д. А. Кунаев, А. Я. Пельше, Г. В. Романов, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, В. В. Шчербицкий, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Т. Я. Киселев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, К. В. Русаков, Н. И. Рижков** ўртоқларни гулдурос давомли қарсаклар билан ўринларидан туриб кутиб оладилар.

Йиғилиш аҳли қизғин кутиб олган социалистик мамлакатлар делегацияларининг бошлиқлари Т. Живков, Я. Кадар, Ле Зуан, Э. Хонеккер, Ли Ден Ок, Р. Кастро, К. Фомвихан, Ю. Цеденбал, В. Ярузельский, Н. Чаушеску, Г. Гусак, Л. Колишевский ўртоқлар, қардош партиялар делегацияларининг бошлиқлари Б. Кармал, А. Н. Муҳаммад, Хенг Самрин, Х. Флоракис, Й. Енсен, Г. Холл, Г. Уинстон, Г. Мис, Р. Хэлверсон, Ф. Мури, Р. Арисменди, Л. Корвалан, Р. Рао, Х. Багдаш, Й. Каянойя, М. О. Риордан, Р. Урбани, Х. Шмитт, Ф. Варрад, М. Вильнер, А. Фава, Х. Виейра, М. Мабида, Э. Папаиоанну, И. Билен, А. Нзо ўртоқлар ва бошқалар улар билан бирга президиумдан жой оладилар.

Бу ерда Финляндия Республикасининг Президенти М. Койвисто, социал-демократик ва социалистик партиялар, революцион-демократик партиялар, миллий озодлик ҳаракатлари ва халқаро ташкилотлари делегациялари раҳбарлари ҳам бор.

Президиумда Ленин партиясининг ветеранлари, Советларнинг биринчи Бутуниттифоқ съезди қатнашчилари, саноат ва қишлоқ хўжалиги илғорлари, фан ва маданиятнинг таниқли арбоблари, совет саркардалари ўтиришибди.

Қўшма тантанали мажлисни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари ўртоқ **К. У. Черненко** кириш нутқи сўзлаб очди.

Ўртоқ К. У. ЧЕРНЕНКО нутқи

Азиз ўртоқлар!

Муҳтарам чет эллик меҳмонлар!

Биз мамлакатимиз халқлари ҳаётидаги шонли санани — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи бунёдга келганлигининг олтмиш йиллигини тантанали вазиятда нишонлаш учун йиғилдик.

Бу воқеа 1922 йилнинг декабрида содир бўлди. Бу воқеа шубҳасиз, инсониятнинг янги тарихидаги энг ёрқин ва муҳим воқеаларнинг биридир. Россия халқларини социал ва миллий зулмдан халос этган Улуғ Октябрь социалистик революцияси ССР Иттифоқининг бунёдга келиш йўлини очиб берди. Бугунги кунда ҳам ишчи ва деҳқонларнинг кўп миллатли биринчи давлатини қарор топтириш тажрибаси социал тараққиёт йўлидаги кўпгина курашчилар учун ўзига хос йўлчи юлдуз бўлиб хизмат қилмоқда, шиддатли ва мураккаб XX аср ишчиларига чуқур таъсир ўтказмоқда.

Ленинча миллий сиёсат Россия халқларини озодликка чиқарди, уларни ўз мамлакатлари ва бегона эксплуататорлардан халос этди, уларга озодлик, тўла сиёсий ҳуқуқлар берди. Ҳукмронлик ва қарамлик муносабатлари натижасида вужудга келган душманчилик ва ишончсизликнинг машъум ҳалқаси дадил ва қатъият билан парчалаб ташланди.

Ленинча миллий сиёсат Ватанимизнинг барча қисмида бунёдкорликнинг буюк кучларини юзага чиқарди. Подшо зулми, капитал хўжайинлиги эски феодал, ҳатто уруғчилик муносабатлари билан қўшилиб кетган халқларга ҳам ҳар томонлама иқтисодий ривожланиш учун социалистик йўл очиб берилди.

Ленинча миллий сиёсат мамлакатимиз барча миллатлари ва элатларининг маънавий тикланишига, миллий маданиятларнинг равнақ топишига, уларнинг ўзаро бойишига, интернационал, коммунистик идеаллар қарор топишига олиб келди. Ғоят қисқа қилиб айтганда ишларимизнинг самаралари ана шундай бўлди. Бу ютуқларимиз рус меҳнаткашларининг бошқа миллатларга мансуб ўз қардошларига берган кенг кўламдаги ва олижаноб ёрдами билан боғлиқ эканлигини таъкидлаб ўтмаслик мумкин эмас. Рус халқининг революция олдидаги буюк хизматларидан бири ҳам ана шундадир.

Йўлимиз осон бўлмади. Хатоларга ҳам йўл қўйдик. Лекин партия ўз ишларини Ленин васиятлари билан доимо таққослаб, бу хатоларни эътироф этди ва тузатиб борди. Бизлар кўпгина қаттиқ синовлардан шараф билан ўтдик. Бугун, мана шу байрам кунида, бизлар Владимир Ильич Ленин васиятлари рўёбга чиқарилди, деб тўла ҳуқуқ билан айтамиз. **(Гулдурос қарсаклар).**

Мамлакатимиз халқларининг бузилмас дўстлиги, жамиятимиз бирлиги, барча Совет Республикалари эришган ажойиб муваффақиятлар совет кишиларининг КПСС XXVI съезди қарорларини бажариш соҳасида бир маромда, куч-ғайрат билан олиб бораётган ишлари мана шундан далолат беради.

Биз иттифоқимиз ташкил этилганлигининг 60 йиллигини нишонлар эканмиз, табиийки, босиб ўтилган йўл тўғрисидагина эмас, шу билан бирга коммунистик қурилишнинг янги марралари тўғрисида ҳам ўйлаймиз. Шу муносабат билан Леонид Ильич Брежневнинг КПСС XXVI съездида айтган қуйидаги гапларини эслатиб ўтмоқчиман: «... Ижрочилик, интизом билан дадил ташаббус ва тадбиркорлик узвий боғланиб кетадиган иш услубини яратиш... амалиётчилик билан ишбилармонликни буюк мақсадларга интилиш билан узвий боғлаш керак. Камчиликларга танқидий қарашни танлаган йўлимизнинг тарихий устунликларига мустаҳкам ишониш билан узвий боғлаш керак». Совет коммунистлари айни шундай ҳаракат қилишга интилмоқдалар.

Ҳозирги моментнинг вазифалари партия билан халққа равшан. Бу вазифалар партия Марказий Комитети Бош секретари Ю. В. Андроповнинг КПСС Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган Пленумида сўзлаган нутқида аниқ ва яққол таърифлаб берилди. Мамлакатимиз меҳнаткашлари шу Пленум якунларини ғоят кенг кўламда маъқуллаганликлари, барча совет кишилари партия режаларини амалга оширишга азму қарор берганликлари — мамлакатда соғлом сиёсий иқлимнинг аниқ кўрсаткичидир. Партия билан халқнинг фикр-ўйлари бир ўзанда бўлиб, улар бир-биридан ажралмасдир. **(Давомли қарсаклар).**

Азиз ўртоқлар! Шу ерда, залда партия ва давлат ветеранлари, Октябрь революциясининг қатнашчилари, иттифоқимизнинг биринчи бунёдкорлари ҳозир бўлишган. Уларни қизғин ва самимий табриклашга ижозат бергайсиз. **(Давомли қарсаклар).**

Бугунги тантаналарга 112 мамлакатдан 134 та чет эл делегацияси келди.

Биз социалистик мамлакатлардан келган синалган дўстларимизни табриклаш билан бахтиёрмиз. Ҳеч шубҳа йўқки, бизнинг самарали дўстлигимиз келгуси йилларда яна ҳам бой натижалар беради. **(Давомли қарсаклар).**

Миллий мустақилликни курашларда қўлга киритиб, социалистик ривожланиш йўлини танлаб олган мамлакатларнинг намояндаларини биз чин қалбдан табриклаймиз. Совет Иттифоқи халқларнинг озодлик, мустақил ривожланишга бўлган ҳуқуқини бундан буён ҳам қаттиқ туриб ҳимоя қилаверади. **(Давомли қарсаклар).**

Биз тантаналаримизда дунёдаги турли мамлакатларнинг коммунистик ва ишчи партиялари делегацияларини кўришимиздан хурсандмиз. Совет коммунистлари уларнинг меҳнаткашлар манфаати йўлидаги фидокорона революцион ишлари билан астойдил бирдамдирлар. **(Давомли қарсаклар).**

Империализм ва янги мустамлакачиликка қарши жанг қилаётган революцион демократик партияларнинг, миллий-озодлик ҳаракатлари ва ташкилотларининг намояндаларини самимий табриклаймиз. Ўртоқлар, ана шу қаҳрамонона курашда биз сизлар билан биргамиз. **(Давомли қарсаклар).**

Социал-демократик ва социалистик партияларнинг таниқли арбоблари Совет давлати юбилейида ҳозир бўлганликлари бизни мамнун этмоқда. Биз қуролланиш пойгасига қарши, халқларнинг мустаҳкам тинчлиги ва хавфсизлиги учун курашда шу партиялар билан ҳамкорликни бундан буён ҳам ривожлантиришга тайёрмиз. **(Қарсаклар).**

Биз барча меҳмонларимизни — шу юбилейга келган давлатлар ва халқаро ташкилотларнинг намояндаларини, партия ва жамоат арбобларини сидқидилдан табриклаймиз. Сизларнинг Советлар мамлакатига нисбатан иззат-ҳурматингиз биз учун азиздир. **(Давомли қарсаклар).**

Ўртоқлар! Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети ва Россия Совет Федератив Социалистик Республикаси Олий Советининг СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлисини очиқ деб эълон қилишга ижозат этгайсиз. **(Гулдурос қарсаклар).**

* * *

Совет Иттифоқи гимни янграйди.

КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ **Ю. В. Андроповга** «СССРнинг олтмиш йиллиги» мавзуида доклад қилиш учун сўз берилади.

Тантанали мажлис қатнашчилари ва чет эллик меҳмонлар ўртоқ Ю. В. Андроповни гулдурос қарсаклар билан кутиб оладилар.

* * *

(Давоми учинчи бетда).

СССРнинг ОЛТМИШ ЙИЛЛИГИ

КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Ю. В. АНДРОПОВ доклади

Азиз ўртоқлар!

Ҳурматли меҳмонлар!

Музаффар Октябрь революцияси туфайли озодликка чиққан мамлакатимиз халқлари олтмиш йил муқаддам ихтиёрий равишда Совет Социалистик Республикалари Иттифоқига бирлашдилар. **(Қарсаклар).**

М. И. Калинин Совет Республикаларининг ССР Иттифоқи ташкил этилганлигини эълон қилган биринчи бирлаштирувчи съездини якунлаётиб, бундай деган эди: «Неча минг йиллардан бери инсониятнинг энг заковатли намояндалари халқларга кўп азоб-уқубат тортмай, ўзаро курашмай дўстликда ва қардошликда яшаш имконини берадиган формаларни қидирувчи назарий проблема устида бош қотириб келмоқдалар. Мана, ҳозир, бугунги кунда бу йўлда амалий равишда биринчи ғишт қўйилмоқда».

Капитализмнинг ривожланиши миллий зулмнинг тугашига олиб келмади. Аксинча миллий зулм мустамлакачилик зулми билан тўлдирилди ва кучайтирилди. Бир тўда капиталистик давлатлар юз миллионлаб кишиларни асоратга солиб, уларни турғунликка маҳкум этди, уларнинг тараққиёт йўлини беркитиб қўйди.

Марксизм биринчи бор миллий масаланинг жамият социал, синфий структураси билан, мулкчиликнинг ҳукмрон типи билан узвий боғлиқлигини очди. Бошқача қилиб айтганда, миллий муносабатларнинг илдизлари социал заминга бориб тақалади. Шу боисдан ҳам Маркс билан Энгельс: социал зулмнинг тугатилиши миллий зулмни тугатишнинг шарт-шароити бўлиб хизмат қилади, деган салмоқли хулоса чиқардилар. «...Пролетариатнинг буржуазия устидан ғалабаси, — деган эди Маркс, — айни вақтда барча мазлум миллатларнинг озод этилишига бериладиган сигналдир». Марксизм асосчилари эълон қилган: «Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» деган мангу барҳаёт шиор меҳнаткашларнинг ҳамма шаклдаги асоратга — ҳам социал, ҳам миллий асоратга қарши интернационал курашига даъват бўлди. **(Қарсаклар).**

К. Маркс билан Ф Энгельснинг ишини янги тарихий шароитларда В. И. Ленин давом эттирди. У Россия узра революциянинг дастлабки шафақлари учқунлана бошлаган пайтда революцион ҳаракатга бошчилик қилди. Ҳақли равишда «Халқлар турмаси» деб аталган мамлакатда Большевиклар партиясининг стратегияси ва тактикасини ишлаб чиқиш пайтида миллий масала, табиий равишда, олдинги ўринлардан бирига чиқди.

Миллатларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқи уларнинг ҳақиқий, мустаҳкам ўзаро яқинлашувини таъминлайдиган бирдан-бир пухта восита сифатида Лениннинг диққат марказида турди. Фақат ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқигина чоризмни ағдариб ташлаш учун, янги жамият барпо этиш учун курашда барча миллатларни ихтиёрий жипслаштиришнинг ғоявий-сиёсий негизи бўлиши мумкин эди. Ленин масалани шу тарзда қўйди. Ленин партияси миллий сиёсатининг ўзаги ана шундан иборат бўлди. **(Қарсаклар).**

Октябрь революцияси сиёсий шиорлар ва талабларни кундалик ташкилотчилик иши йўлига солиб юборди. Турмушнинг ўзи, жуда қийин иқтисодий, социал, ташқи сиёсий, мудофаа вазифалари халқларни жипслаштиришни, Россия империяси харобалари ўрнида пайдо бўлган республикаларни бирлаштиришни зарур қилиб қўйди.

Ҳозир очиқ-равшан бўлиб турган нарсалар ўша суронли, ўтиш даврида унчалик равшан эмас эди. Миллий программанинг умумий ғоялари ва шарт-шароитлари намоён бўлиши лозим бўлган конкрет давлат формалари, сиёсий муассасалар қандай бўлиши хусусида ўткир баҳслар бўлиб ўтар эди. Республикаларни конфедерация доирасида мўрт, шаклсиз бирлаштириш программасидан тортиб, уларни автономия негизларида РСФСР составига шунчаки қўшиб юбориш талабигача бўлган ғоят турли-туман фикрлар бир-бирига дуч келди. В. И. Лениннинг даҳоси ва обрў-эътибори туфайли бирдан-бир тўғри йўлни — социалистик федерализм йўлини топиб, уни қаттиқ туриб ҳимоя қилиш мумкин бўлди.

Хўш, Ленин кўрсатиб берган йўлнинг моҳияти нимадан иборат эди? Қисқа қилиб шундай дейиш мумкин эди: бу — социалистик республикалар федерациясининг максимал пишиқ-пухталиги гарантияси бўлмиш эркин халқлар иттифоқининг тўла ихтиёрийлигидан иборат эди. Бу — барча миллатлар ва элатларнинг тўла тенг ҳуқуқлигидан, юридик тенгсизликнигина эмас, шу билан бирга ҳақиқий тенгсизликни ҳам тугатишга қаратилган изчил йўлдан иборат эди. Бу — ҳар бир республиканинг, ҳар бир элатнинг ўзаро қардошлик иттифоқи доирасида эркин ривожланишидан иборат эди. Бу — интернационал онгни қатъият билан тарбиялашдан ҳамда мамлакатимиздаги барча миллат ва элатларни ўзаро яқинлаштириш йўлини муттасил ўтказишдан иборат эди.

Айни Совет Иттифоқи ташкил этилган йилда В. И. Ленин ўзининг миллий масала хусусидаги мулоҳазаларини яққол ифодалайдиган сўзларни ёзди. Мана ўша сўзлар: Ўз ичига жуда кўп миллатларни олган ва бу жиҳатдан бошқа мамлакатларда тенги йўқ деса бўладиган давлатда беш йил давомида миллий масалани ҳал қилиш соҳасида эришган тажрибамиз бизни батамом шунга ишонтирмоқдаки, бундай ҳолларда миллатларнинг манфаатларига бирдан-бир тўғри муносабатда бўлиш — уларни максимал даражада қаноатлантириш ва ана шу заминда ихтилофлар чиқарадиган ҳар қандай имкониятларга хотима берадиган шароитларни яратиб беришдир. Тажрибамиз, деб давом эттан эди В. И. Ленин, бизда шундай қатъий бир ишонч ҳосил қилдики, турли миллатларнинг манфаатларига жуда катта эътибор берилгандагина ихтилофларга сабаб бўладиган замин йўқолади, ўзаро ишончсизлик йўқолади, ҳар қандай фисқ-фасод хавфи йўқолади, шундай ишонч, айниқса турли тилларда сўзловчи ишчи ва деҳқонларда шундай ишонч туғдирадики, бунингсиз халқлар орасида тинч муносабатлар бўлиши ҳам, ҳозирги замон цивилизацияси эришган барча қимматли ютуқларни бир қадар бўлса-да муваффақият билан ривожлантириш ҳам асло мумкин эмас. (В. И. Ленин, Тўла асарлар тўплами, 45-том, 274-275-бетлар).

(Давоми иккинчи бетда).

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг 60 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлиси

Ўртоқ Ю. В. АНДРОПОВ доклади

(Боши биринчи бетда).

Лениннинг васиятлари, Лениннинг миллий сиёсат принциплари биз учун муқаддасдир. Биз шу васиятлар ва принципларга таяниб, уларни амалда изчиллик билан қарор топтириб, қудратли давлат — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқини барпо этдик. Бу давлатнинг ташкил қилиниши социализмни ривожлантиришда катта қадамгина бўлиб қолмасдан, шу билан бирга жаҳон тарихининг боришидаги энг муҳим бурилиш пайтларидан бири ҳам бўлди. (Давомли қарсаклар).

I. БОСИБ ЎТИЛГАН ЙЎЛНИНГ ЯКУНЛАРИ ВА МИЛЛИЙ СИЁСАТ ВАЗИФАЛАРИ

Совет Иттифоқи 60 йил мобайнида босиб ўтган йўл— бутун бир даврдир. Қолоқлик, қашшоқлик ва вайронгарчилик ҳолатидан маданияти ғоят юксак даражага кўтарилган ва халқ фаровонлиги доимо ошиб бораётган замонавий улуғ давлатнинг қудратигача бу қадар шитобли парвоз тарихда асло кўрилган эмас.

Тараққиётимизнинг энг салмоқли якунлари нималардан иборат?

— Маркс-Лениннинг миллий масалани фақат синфий асосда ҳал этиш йўли топилиши мумкин, деган таълимоти тарихий ҳақлиги тўла-тўкис тасдиқланди. Социал антагонизмлар билан бирга миллий адоват, ирқий ва миллий тенгҳуқуқсизлик ҳамда зулмнинг ҳамма турлари ўтмишда қолиб кетди.

— Коммунистик партия, унинг илмий асосланган сиёсати миллий масалани социалистик тарзда ҳал этишнинг раҳбар, йўналтирувчи кучи, шундай ҳал этиш тўғрилигини гарови эканлиги яққол кўрсатилди.

— Қолоқ миллий чекка ўлкалар, уларда ҳали кўпинча устунлик қилиб келган феодал-патриархал ва ҳатто уруғчилик муносабатлари тугади.

— Барча республикаларнинг умумдавлат плани асосида жўшқин иқтисодий ривожланиши негизида яхлит иттифоқ халқ хўжалик комплекси вужудга келди.

— Республикаларнинг социал структураси сифат жиҳатидан ўзгарди; уларнинг ҳар бирида замонавий ишчилар синфи ўсиб, воята етди, деҳқонлар янги, колхоз йўлидан бормоқда, ўз зиёлиларимиз камол топди, давлат ва жамоат турмушининг барча соҳаларида малакали кадрлар тарбиялаб етиштирилди.

— Илғор анъаналар, маънавий бойликларни интенсив айирбошлаш асосида социалистик кўп миллатли маданият гуллаб-яшнади.

— Социалистик миллатлар шаклланиб, эндиликда янги тарихий бирлик — совет халқини ҳосил қилди.

Республикаларнинг манфаатлари тобора мустаҳкам уйғунлашиб бормоқда, ўзаро ёрдам, ўзаро алоқалар тобора самарали тус олиб, Совет Иттифоқидаги миллат ва элатларнинг бунёдкорлик куч-ғайратларини бир ўзанга йўналтирмоқда. Мамлакатимиздаги ҳар бир социалистик миллатнинг ҳар тарафлама ривожланиши қонуниятли равишда уларнинг тобора кўпроқ ўзаро яқинлашувига олиб бормоқда.

Иттифоқдош республикалардан ҳар бири — Россия Федерацияси, Украина ва Белоруссия, Ўзбекистон ва Қозоғистон, Грузия ва Озарбайжон, Литва ва Молдавия, Латвия ва Қирғизистон, Тожикистон ва Арманистон, Туркманистон ва Эстония — такрор айтаманки, Иттифоқдош республикалардан ҳар бири Совет Иттифоқининг экономикаси ва маданиятини ялпи юксалтиришга бекиёс ҳисса қўшмоқда. Бу эса, ўртоқлар, ижодий кучларимизни шунчаки бирга қўшиш эмас, балки уларни кўп марта кўпайтириш ҳам демакдир. (Қарсаклар).

Йигирмата автоном республикада ҳамда ўн саккизта автоном область ва округда яшовчи барча миллат ва элатлар қардошлик оиласида ўз имкониятларини муваффақият билан намоён этмоқдалар. Совет Иттифоқини кўпданоқ ўз Ватани деб билувчи миллион-миллион немислар, поляклар, корейслар, курдлар, бошқа миллатларнинг намояндалари ҳам тўла ҳуқуқли совет гражданларидир.

Мамлакатимиз халқлари рус халқига алоҳида миннатдорлик билан мурожаат этдилар. Республикалардан биронтасининг ҳозирги ютуқларига рус халқининг беғараз қардошларча ёрдамисиз эришиб бўлмас эди. Ҳар бир миллатнинг миллион-миллион кишилари турмушидан табиий ўрин олган рус тили мамлакатнинг иқтисодий, сиёсий ва маданий ҳаётида, ундаги барча миллат ва элатларни ўзаро яқинлаштиришда, уларни жаҳон цивилизацияси бойликларидан баҳраманд қилишда бениҳоя зўр аҳамиятга молик омил бўлиб хизмат қилмоқда (Қарсаклар).

СССРнинг янги Конституцияси Совет жамиятининг миллий-давлат негизларини мустаҳкамлашда катта палла бўлди. Бу буюк ҳужжатда ўтган ривожланиш даврига якун ясалибгина қолмай, шу билан бирга мамлакатдаги барча миллат ва элатларни янада равнақ топтириш ва ўзаро яқинлаштириш учун пухта, пишиқ сиёсий-ҳуқуқий асослар ҳам белгилаб берилди.

Ўша 60 йил мобайнида миллий муносабатларда содир бўлган реал сифат ўзгаришлари миллий масаланинг бизга эксплуататорлик тузумидан мерос бўлиб қолган жиҳатлари муваффақиятли ҳал этилганлигидан, батамом ва узил-кесил ҳал этилганлигидан далолат беради. (Давомли қарсаклар). Мамлакатнинг кўпмиллатли состави унинг қолоқлик манбаидан тарихда биринчи марта куч ва равнақ манбаига айланди. (Қарсаклар).

Бундан роса ўн йил муқаддам Леонид Ильич Брежнев шу залда сўзлаган нутқида жуда яхши гап айтган эди: «Мамлакатимизда биз ҳақли равишда халқларнинг ленинча дўстлиги деб атаётган, тарихда мисли кўрилмаган муносабатлар таркиб топди. Бу дўстлик — бизнинг бебаҳо мулкимиздир, социализмнинг ҳар бир совет кишиси дилига жуда азиз бўлган энг катта ғалабаларидан биридир. Зотан биз, совет кишилари бу дўстликни ҳамиша кўз қорачиғидек асраймиз!» (Давомли қарсаклар).

Бугун, шу тантанали кунда биз барча миллатларга мансуб совет кишилари кўп авлодларига, эркаклар ва аёлларга, ишчилар ва деҳқонларга, зиёлиларга, партия ва совет ходимларига, қуролли кучларнинг жангчиларига, коммунистлар ва партиясизларга — социализмни қурган, уни жуда оғир урушда қаттиқ туриб ҳимоя қилиб қолган ҳамда халқлар тенглиги, дўстлиги ва қардошлиги тўғрисидаги минг йиллик орзуни рўёбга чиқарган барча кишиларга офарин айтамиз. (Давомли қарсаклар).

Ўртоқлар! Биз қилинган ишларни якунлаш билан бирга, асосий диққат-эътиборни энди қилинадиган ишларга қаратишимиз табиий. Бизнинг пировард мақсадимиз равшан. Бу мақсад, В. И. Ленин сўзлари билан айтганда, «миллатларни бир-бирига яқинлаштиришгина эмас, уларни қўшиш ҳамдир». Бу мақсадга эришиш йўли узоқ эканлигини партия яхши тушунади. Бу соҳада шошма-шошарлик қилишга ҳам, худди шунингдек етилган жараёнларни тўхтатиб туришга ҳам асло йўл қўйиб бўлмайди.

Миллий масалани ҳал этишдаги муваффақиятлар кўпдан-кўп миллатлар ва элатларнинг ягона давлати доирасидаги турмуш ва меҳнат фактининг ўзи келтириб чиқарадиган ҳамма муаммолар йўқ бўлиб кетганини мутлақо билдирмайди. Миллатлар мавжуд экан, миллий тафовутлар мавжуд экан, бунга эришиш осон эмас. Бу муаммолар анча вақтгача, синфий тафовутлардан кўра узоқ, кўп узоқ яшайди.

Шунинг учун ҳам ривожланган социализмни такомиллаштириш — пухта ўйланган, илмий асосланган миллий сиёсатни ҳам ўз ичига олиши лозим. — Биз партия билан давлатнинг ҳозирги босқичдаги фаолияти бош мазмунини худди шундай ифодалашимиз мумкин. Шу сиёсатнинг баъзи вазифаларига тўхталиб ўтмоқчиман.

Ягона иттифоққа бирлашиш мамлакатимиз халқларига, унинг республикаларига нақадар катта манфаатлар ва устунликлар берганлиги ҳақида гапириб ўтилди. Аммо мана шундай бирлашиш туфайли очилган имкониятлардан ҳали тўла-тўкис фойдаланиб бўлингани йўқ.

Экономикани олиб кўрайлик. Ҳозирги замон ишлаб чиқарувчи кучлари, ҳатто турли мамлакатлар тўғрисида гап борганида ҳам, интеграциялашни талаб қилмоқда. Айниқса мана шу кучлар битта мамлакатнинг ўзидаги турли регионлар ва республикаларнинг куч-ғайратларини мустаҳкам ва моҳирона бирга қўшишни талаб қилмоқда. Ҳар бир республиканинг табиий ва меҳнат ресурсларидан, иқлим хусусиятларидан ғоят оқилона фойдаланиш, шу потенциални умумиттифоқ потенциалига жуда ўринли равишда қўшиш — мана шундай қилиш ҳар бир регионга, ҳар бир миллат ва элатга, шунингдек бутун давлатга ҳам энг кўп фойда келтиради.

Бизнинг принципиал йўл-йўриғимиз мана шундан иборат. Уни рўёбга чиқариш учун марказий ва маҳаллий планлаштириш ҳамда хўжалик органлари кўп ишлашларига тўғри келади. Ишлаб чиқарувчи кучларнинг жойлаштирилишини, регионал ихтисослаштириш ва кооперациялашни, хўжалик алоқалари ва юк ташиш схемаларини тағин ҳам такомиллаштириш талаб қилинади. Бу — осон вазифа эмас, албатта. Аммо бу вазифа пишиб етилган ва унинг ҳал этилиши катта фойда келтиради.

Ҳозир бутун мамлакат Озиқ-овқат программасини бажариш устида ишламоқда. Программада барча иттифоқдош республикалар учун конкрет вазифалар аниқ-равшан белгиланган. Бинобарин, уларнинг ҳар бири яқин вақт ичидаёқ совет кишиларини озиқ-овқат билан узлуксиз таъминлашдек жуда муҳим ишга реал ҳисса қўшиш учун зўр ғайрат билан меҳнат қилиши керак.

Қабул этилган программада гап биринчи галдаги, энг зарур вазифалар тўғрисида бораётганлиги маълум. Аммо, истиқбол ҳақида ўйлаб кўрилса, аграр-саноат комплексимизнинг, қолаверса умуман мамлакат экономикасининг ҳам бундан буёнги тараққиёти бутун мамлакат миқёсида қишлоқ хўжалигини янада чуқур ва изчил ихтисослаштиришни талаб қилишини пайқаш қийин эмас.

Яна бир масала. Бизнинг давлатимиздек катта давлатда транспорт жуда алоҳида роль ўйнайди. Ҳам иқтисодий, ҳам сиёсий, таъбир жоиз бўлса, ҳам психологик роль ўйнайди.

Барча республикаларни жадал ривожлантиришни ҳам, уларнинг иқтисодий ҳамкорлигини янада чуқурлаштиришни ҳам яхши ишлайдиган транспортсиз таъминлаб туриш жуда қийин. Аммо транспорт нуқул хўжалик вазифаларини ҳал этиш учунгина муҳим эмас. Транспортни, йўл тармоғини ривожлантириш қишлоқни шаҳарга яқинлаштириб, масалан, кадрларнинг қишлоқда мустаҳкам ўрнашиб қолишига ҳам кўп даражада кўмаклашади. Бундай қилиш катта социал вазифани ҳал этишга — меҳнат ресурсларидан эпчиллик билан ўринли фойдаланишга ҳам ёрдам беради, албатта. Транспорт бутун Совет Иттифоқи миқёсида одамларнинг кундалик алоқаларини, мамлакатдаги барча республикалар ва районлар ўртасидаги жонли алоқаларни таъминлаб, одамларнинг жуда кенг маънодаги социалистик цивилизация ютуқларидан баҳраманд бўлишига хизмат қилади.

Иттифоққа бирлашиш совет халқи моддий бойлигининггина эмас, шу билан бирга маънавий бойлигининг ҳам қўшимча манбаларидан бири бўлиб қолди. Аммо бу ўринда ҳам биз ҳамма имкониятлардан тўла-тўкис фойдаланаётганимиз йўқ. Маданиятларнинг бир-бирини ўзаро бойитишини тағин ҳам самарали қилиш, халқларимиздан ҳар бирининг маданиятидаги энг яхши бойликлардан барча кишиларнинг баҳраманд бўлиши учун янада кенг йўл очиш имконини берадиган бугунги талабларга мос бўлиб тушадиган янги иш методлари ва формаларини сабот билан қидириб топиш керак. Бу олижаноб ишда радио ва телевидение, ўз-ўзидан равшанки, оммавий ахборотнинг бошқа воситалари ҳам тобора катта роль ўйнаши лозим.

Аммо бунда ҳар бир миллатнинг маънавий меросида, анъаналарида, турмушида яхши нарсаларгина эмас, шу билан бирга ўз умрини яшаб бўлган ёмон нарсалар ҳам борлигини эсда тутмоқ керак. Мана шу ёмонликни сақламай, балки совет турмуши нормаларига, социалистик аҳлоқ, коммунистик идеалларимизга зид келадиган жамики эскиликлардан халос бўлишдан иборат яна бир вазифа мана шундан келиб чиқади.

Барча миллат ва элатларнинг иқтисодий ҳамда маданий тараққиёти билан айни бир вақтда уларнинг ўз миллий қадр-қимматини англаши ҳам муқаррар ўсиб бораётганлигини турмуш кўрсатиб турибди. Бу — қонуниятли, объектив жараёндир. Аммо эришилган муваффақиятлар учун табиий фахрланиш миллий кибр-ҳавога ёки манманликка айланиб кетмаслиги, маҳдудлик, бошқа миллат ва элатларга нисбатан ҳурматсизлик билан қараш тенденциясини вужудга келтирмаслиги муҳимдир. Ҳолбуки мана шундай салбий ҳолатлар ҳали ҳам учраб турибди. Буни фақат ўтмиш сарқитлари, деб изоҳлаш нотўғри бўлур эди. Улар баъзан ўзимизнинг ишимизда йўл қўйилаётган хатолар оқибатида келиб чиқмоқда. Бу ўринда майда иш йўқ, ўртоқлар. Бу соҳадаги ҳамма нарса—тилга муносабат ҳам, ўтмиш ёдгорликларига муносабат ҳам, тарихий воқеаларни талқин этиш ҳам, қишлоқ ва шаҳарларни қандай обод қилаётганлигимиз, одамларнинг меҳнат ва турмуш шароитларига қандай таъсир ўтказаётганимиз ҳам муҳимдир.

Аҳолининг табиий кўчиши натижасида ҳар бир республикамиз, бирон-бир даражада ҳар бир область, ҳар бир шаҳар ҳам тобора кўп миллатли бўлиб бормоқда. Бинобарин, партия ва совет органлари, жойлардаги барча кадрларимиз партия миллий сиёсатини ўтказувчилар, ижро этувчиларга тобора кўпроқ айланиб бормоқдалар. Бунда улар кун сайин барча —ҳам катта, ҳам кичик миллат ва элатларнинг ҳам меҳнатдаги, ҳам турмушдаги уйғун, қардошлик муносабатларини таъминлаш орқали шу сиёсатнинг юксак принципларини турмушда мужассамлаштирмоқдалар.

Партия жамиятимизнинг етакчи кучи—совет ишчилар синфининг миллий отрядларини ўстиришга ҳамиша жуда катта эътибор бериб келди. Бу ишнинг натижалари яққол кўриниб турибди. Эндиликда ишчилар барча иттифоқдош республикалардаги энг йирик социал группани ташкил этади. Аммо уларнинг баъзиларида ишчилар синфининг составида тубжой миллат вакиллари янада кўпроқ қатнашиши лозим. Республикаларда яшовчи барча миллат ва элатлардан малакали ишчилар тайёрлашни кенгайтириш ва яхшилаш соҳасида КПСС XXVI съезди ўртага қўйган вазифа мана шундан келиб чиқади. Экономикани ривожлантириш учун шундай қилиш керак. Шундай қилиш сиёсий жиҳатдан ҳам муҳимдир. Кўпмиллатли меҳнат ва аввало ишчи коллективлари — интернационализм руҳи жуда яхши камол топтириладиган, СССР халқларининг қардошлиги ва дўстлиги мустаҳкамланадиган муҳитнинг ўзгинасидир. (Давомли қарсаклар).

Республика ва умуман иттифоқ партия ҳамда давлат органларида меҳнаткашларнинг вакиллиги тўғрисидаги масала ҳам жуда муҳимдир. Бу ўринда гап қандайдир расмий вакиллик нормалари тўғрисида бораётгани йўқ, албатта. Бу проблемаларни ҳал этишга арифметик ёндашиш ўринли эмас. Аммо у ёки бу республикадаги ҳамма миллатларнинг вакиллари партия ва совет органларининг турли бўғинларида муносиб равишда қатнашишларига изчиллик билан эришиш керак. Иттифоқ ва автоном республикаларнинг кўпмиллатли состави шароитида кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйишда ишчанлик ва маънавий-сиёсий фазилатларни эътиборга олиш, диққат билан ғамхўрлик қилиш, ғоят эҳтиёткор бўлиш айниқса зарур.

Совет кишиларини ўзаро ҳурмат ҳамда мамлакатдаги барча миллат ва элатларнинг дўстлиги, ўз улуғ Совет Ватанига муҳаббат, интернационализм, бошқа мамлакатларнинг меҳнаткашлари билан бирдамлик руҳида тарбиялаш — аҳамияти ўзгармайдиган, доимий вазифадир. Бу вазифани барча партия ва комсомол ташкилотлари, советлар ва касаба союзлари, ҳамиша яхши интернационализм мактаби бўлиб келган бизнинг Қуролли Кучларимиз ҳал этишлари керак. Бу иш билан мамлакатнинг барча ўқув юртлари кун сайин шуғулланишлари лозим. (Қарсаклар).

Бутун идеологик ва оммавий-сиёсий иш каби интернационал тарбия соҳасида ҳам олдимизда катта-катта вазифалар турибди. Ютуқларимизни ишонарли тарзда конкрет кўрсатиб бериш, ҳаётда доимо вужудга келиб турган янги проблемаларни жиддий таҳлил этиш, янги фикр ва сўз айтиш — ҳамиша ҳаққоний ва реалистик, шунингдек мароқли, тушунарли, бинобарин, янада таъсирчан бўлиши лозим бўлган бутун пропагандамизни такомиллаштириш йўли мана шундан иборат. (Қарсаклар).

СССР халқларининг дўстлиги ва ҳамкорлигини янада ривожлантириш социалистик демократияни чуқурлаштиришга кўп жиҳатдан боғлиқдир. Жамоат ва давлат ишларини бошқаришда барча миллат меҳнаткашларининг тобора кенг қатнашиши — сиёсий турмушимизнинг етакчи тенденциясини қисқа тарзда ифодалайдиган тушунчадир. Партия ҳам шу тенденциянинг мустаҳкамланиб, ривожланиб бораверишни учун ҳамма ишни қилади.

Айтилган гаплардан келиб чиқадиган хулоса шуки, ўртоқлар, етук социализм шароитида миллатлар ўртасидаги ўзаро муносабат проблемалари кун тартибидан олиб ташланмайди. Бу проблемалар Коммунистик партиянинг алоҳида ғамхўрлигини, доимий диққат-эътиборини талаб қилади. Партия бу проблемалар билан чуқур шуғулланиши, уларни ҳал этиш йўлларини белгилаши, ленинча миллий сиёсат принципларини ривожланган социализм практикаси билан ижодий равишда бойитиши керак. (Қарсаклар).

Биз мавжуд проблемалар ҳақида ҳам, ҳал этилмаган вазифалар тўғрисида ҳам дадил гапираётганимизнинг сабаби шуки, биз бу проблемаларни, бу вазифаларни уддалай олишимизни, уларни ҳал этишимиз мумкинлиги ва лозимлигини яхши биламиз. (Давомли қарсаклар). Дабдабали сўзларга зўр бермай, балки ишни кўзлаш — ҳозир улуғ ва қудратли Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи янада мустаҳкам бўлиши учун зарур талабдир. (Гулдурос, давомли қарсаклар). Шу залда ҳозир бўлган ҳамма кишилар, бутун партиямиз, бутун совет халқи шундай деб ўйлашларига аминман. (Гулдурос қарсаклар).

2. СССР—ХАЛҚЛАР ТИНЧЛИГИ ВА ОЗОДЛИГИ БУЮК ИШИНИНГ ТАЯНЧИ

Ўртоқлар! 1922 йил 30 декабрь, Москвада СССР ташкил этилганлиги тўғрисидаги Декларация ва Шартнома қабул этилган куннинг ўзида Лозаннадаги конференцияда Лениннинг топшириғи билан шундай баёнот берилди: Совет Республикалари ялпи тинчлик манфаатларига амал қилиб, «ирқлар ўртасида сиёсий тенглик, халқларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳамда барча давлатларнинг тўла сиёсий ва иқтисодий мустақилликка эга бўлиш ҳуқуқини ҳурмат қилиш режими ўрнатилишига ўзининг бутун кучи билан кўмаклашишни... ўзининг энг зарур бурчи» деб ҳисоблайди.

Дунёда биринчи социализм мамлакати изчиллик билан ўтказа бошлаган принципиал янги ташқи сиёсатнинг моҳияти мана шундай содда ва тушунарли баён этиб берилди. (Қарсаклар).

Янги социалистик мамлакатлар пайдо бўла борган сайин халқаро муносабатларнинг мутлақо янги типи ҳам таркиб топа бошлади. Ғоявий бирлик, мақсадлар муштараклиги, ўртоқларча ҳамкорлик — мамлакатлардан ҳар бирининг манфаатларига, хусусиятларига ва анъаналарига тўла ҳурмат билан қараш — бу муносабатларга асос қилиб олинди. Социалистик интернационализм принципи бу муносабатларга асос қилиб олинди.

Социализм мамлакатлари бу муносабатларни ривожлантиришда ҳали ҳеч ким юрмаган йўллардан ўтди. Инсониятнинг ўтмиш тажрибаси ҳаёт ўртага қўйган саволларга жавоб бера олмади. Ҳамма иш ҳам дарҳол кўнгилдагидек бўлиб чиқавермаганлиги равшан. Бунинг устига жаҳон социализм системасини ташкил этган мамлакатлар ўз ички ривожланиш даражаси жиҳатидан ҳам, шунингдек ўзлари яшаб турган ташқи шароит жиҳатидан кўп ишни турли илк позициялардан бошладилар. Социалистик дунёнинг ўзидаги ўзгаришлардан ўз вақтида хулосалар чиқаришга ҳам ҳамиша муваффақ бўлинавермади. Халқаро вазият ҳам мулоҳаза юритиб ўтиришга вақт бермас эди: муносабатларнинг янги шаклларини иш жараёнида синаб кўришга тўғри келди. Пайдо бўлган хом ҳаёлларни аста-секин тугата боришга, йўл қўйилган хатолар азобини тортишга тўғри келди.

Аммо мамлакатларимизнинг ҳозирги кунини баҳолар эканмиз, биз кўп нарсани ўргандик, социалистик давлатларнинг ҳамдўстлиги ҳозирги дунёда жуда катта ва самарали роль ўйнаётган бақувват, соғлом организмдир, деб мамнуният билан айта оламиз. Қардошларча ҳамкорлик механизми мамлакатларимиз турмушининг ғоят хилма-хил соҳаларини, социалистик бунёдкорлик ишидаги ўзаро ҳаракатимизнинг ҳар хил йўналишларини қамраб олади. Биз биргаликда куч-ғайрат сарфлаб, ҳамдўстликнинг умумий манфаатларини унга кирувчи ҳар бир мамлакатнинг манфаатлари билан бирга қўшиб олиб боришнинг тобора муваффақиятлироқ йўлларини топиб оляпмиз. (Давомли қарсаклар).

Ҳозир ҳам биз ҳамма қийинчиликлар бартараф этилди, идеалга эришилди, деб айта олмаймиз, албатта. Кеча мақбул бўлган иш бугун яхшиланишга муҳтож бўлиб қолмоқда. Ҳамдўстлигимиз мамлакатлари олдида кўпгина жиддий вазифалар турибди. Социалистик ғалабаларимиз ва бойликларимизни империализмнинг қисувидан ҳимоя қилиш, тинчликни мустаҳкамлаш ва кескинликни юмшатиш учун биргаликда курашиш; сиёсий ҳамкорликни янада такомиллаштириш; ниҳоят, иқтисодий интеграция жараёнига янги омил бахш этиш мана шу вазифалар жумласига киради.

Хуллас, келгусида қилинадиган ишлар кўп. Совет Иттифоқи жаҳон социализмини мустаҳкамлаш ва равнақ топтириш учун имкони бўлган ҳамма ишларни қилади, деб ишонтирмоқчиман. (Давомли қарсаклар).

Ўртоқлар! Миллий масалани социалистик негизда ҳал этиш тажрибаси мустамлакачилик зулмидан озод бўлган ўнлаб мамлакатларда диққат-эътибор билан ўрганилмоқда. Бизнинг социалистик қурилишдаги муваффақиятларимиз, фашизм устидан қозонилган тарихий ғалаба, Совет Иттифоқидаги барча миллат ва элатларнинг гуллаб-яшнаётганлиги халқларнинг озодлик кураши учун қудратли рағбатлантирувчи восита бўлиб хизмат қилди.

Совет Иттифоқининг мустамлакачиликни тугатиш йўлидаги актив ва қатъий кураши, халқлар озодлиги ва тенг ҳуқуқлилиги ишини муттасил қўллаб-қувватлаб келаётганлиги халқларнинг озодлик ва тараққиёт сари йўлини енгиллаштирмоқда. Осиё ва Африка, Араб Шарқи ва Лотин Америкаси халқлари буни яхши биладилар.

Мустамлакачилик зулмидан ҳалос бўлган ёш мамлакатлар ҳозир миллий қарор топиш ва социал ривожланишнинг мураккаб даврини бошдан кечирмоқдалар. Мустамлакачилик ўтмишидан мерос бўлиб қолган қолоқлик, ўзаро жанжаллар ва можаролар уларни орқага тортмоқда. Ҳали мустаҳкамланиб олмаган мамлакатларга янги мустамлакачилар қўйган кўпдан-кўп тузоқлар хавф солмоқда. Бироқ, империализмга қатъият билан қилинаётган қаршилик, иқтисодий ва социал-сиёсий ривожланишнинг пухта ўйланган стратегияси, бир-бирининг манфаатлари ва ҳуқуқларини ўзаро ҳурмат қилиш туфайли шу мамлакатларнинг халқлари ўсиш қийинчиликлари деб аталувчи қийинчиликларни бартараф эта олишларига аминмиз. Совет кишилари уларга мустақилликни мустаҳкамлашда, фаровонлик ва тараққиёт учун курашда катта муваффақиятлар тилайдилар. (Давомли қарсаклар).

Биз қўшилмаслик ҳаракатига ҳурмат билан қараймиз, бу ҳаракатнинг тинчликсевар сиёсати халқаро турмушга фойдали ҳисса қўшмоқда. Биз ҳозир ҳам озодлик, мустақиллик учун, ўз халқининг ҳаёти учун курашишга мажбур бўлаётганлар билан, агрессорнинг ҳуружини қайтаришга мажбур бўлаётганлар ёки агрессия хавфига дучор бўлиб турганлар билан қатъиян ва доимо ҳамдаммиз. Бизнинг бу позициямиз Совет Иттифоқи Ер юзида мустаҳкам тинчлик учун изчиллик билан муттасил олиб бораётган курашдан ажралмасдир. (Қарсаклар).

Олтмиш йил мобайнида Совет давлатининг мавқеи тубдан ўзгарди, унинг обрў-эътибори ва нуфузи бекиёс ўсди. Совет Иттифоқи барча қитъалардаги мамлакатлар билан яқиндан тинч ҳамкорлик қилиб келмоқда. Унинг овози халқаро анжуманларда мўътабар янграмоқда. СССР ташқи сиёсатининг асоси — тинч-тотув яшаш принциплари халқаро миқёсда кенг эътироф қилинди, ўнлаб халқаро ҳужжатларга, шу жумладан, Хельсинкидаги Умумевропа Кенгашининг Якунловчи Актига киритилди. СССРнинг таклифлари БМТнинг тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш масалаларига оид энг йирик қарорларига асос қилиб олинди.

Аммо тинчликни мустаҳкамлаш йўлидаги ҳар бир қадам осон бўлмади ва осон бўлаётгани йўқ, у империалистик қузғунларга қарши шиддатли курашишни талаб қилмоқда. Бу кураш Ғарбда социализмга синфий нафрати реаллик туйғусидан, баъзан эса ҳатто оддий соғлом ақл-идрокдан устун бўлиб чиқаётган энг урушқоқ гуруҳлар активлашаётган ҳозирги пайтда айниқса ўткирлашди.

Империалистлар социалистик мамлакатларга қарши иқтисодий уруш бошлаш, уларнинг ижтимоий тузумини қақшатиш умидида уларнинг ички ишларига аралашиш режаларидан воз кечмаяптилар, СССРдан, социалистик ҳамдўстликдаги барча мамлакатлардан ҳарбий устунликка эришишга уринмоқдалар.

Бу режалар барбод бўлишга маҳкум этилган, албатта. Тарихнинг ривожланиш йўлини тескари буриб юборишга ҳеч ким қодир эмас. Ҳатто Совет давлати эндигина ўз қаддини ростлаб олаётган ва дунёда битта социалистик мамлакат бўлган вақтлардаёқ социализмни «бўғиб ташлаш» йўлидаги уринишлар барбод бўлган эди. Айниқса ҳозир бу уринишлардан ҳеч нарса чиқмайди. (Гулдурос, давомли қарсаклар).

Бироқ, Вашингтоннинг ҳозирги сиёсати халқаро вазиятни ғоят хатарли даражада кескинлаштирганлигини кўрмасдан бўлмайди.

АҚШ ва унинг бошчилигидаги НАТО блоки кўраётган ҳарбий тайёргарликлар ҳамма замонлар учун мисли кўрилмаган рекорд даражага бориб етди. Вашингтондаги расмий вакиллардан «чекланган», «узоқ давом этадиган» ядро уруши ва унинг бошқа турлари эҳтимоли борлиги тўғрисидаги мулоҳазалар эшитилмоқда. Одамларни тинчлантиришга, шундай уруш мақбул, деган фикрга уларни кўниктириб қўйишга уринмоқдалар. Замонамиз реалликларига нисбатан чиндан ҳам кўр бўлган кишиларгина ядро вабоси қай тарзда, қаерда бошланмасин, у муқаррар равишда назорат остидан чиқиб кетишини, ялпи фалокат келтиришини кўрмаслиги мумкин.

Бизнинг бу масала хусусидаги позициямиз равшан: на кичик, на катта, на чекланган, на ялпи ядро урушига йўл қўйиб бўлмайди. (Давомли қарсаклар). Ҳозир янги уруш оловини ёқувчиларни тўхтатиб қолишдан ҳам муҳимроқ вазифа йўқ. Ҳамма халқларнинг ҳаётий манфаатлари шуни талаб қилади. Шу боисдан Совет Иттифоқи ўз ташаббуси билан ядро қуролини биринчи бўлиб ишлатмаслик мажбуриятини ўз зиммасига олганида, бу ташаббус бутун дунёда маъқуллаб ва умид билан кутиб олинди. Агар ядро қуролига эга бўлган бошқа давлатлар биздан ибрат олсалар, бу нарса ядро урушининг олдини олиш ишига қўшилган ҳақиқатан ҳам салмоқли ҳисса бўлур эди.

Гўё Ғарб ўз зиммасига бундай мажбурият ололмайди, чунки Варшава Шартномаси оддий қурол-яроғларда устун бўлиб турибди, деган гапни айтмоқдалар. Аввало, бу гап тўғри эмас, факт ва рақамлар шундан далолат бериб турибди. Бундан ташқари эса, биз мана шундай қурол-яроғларни чеклаш, шу масалалар юзасидан ҳам оқилона ўзаро мақбул қарорга келиш йўлларини излаб топиш тарафдори эканлигимиз маълум. Биз томонларнинг ядро қуролинигина эмас, оддий қуролни ҳам биринчи бўлиб ишлатмаслиги тўғрисида бир битимга келишга тайёрмиз.

Совет Иттифоқи билан Қўшма Штатлар ўртасида стратегик ядро қуролларини чеклаш ва қисқартириш тўғрисида бир битимга эришиш—ядро уруши хавфини реал камайтиришга олиб борадиган энг асосий йўллардан биридир, албатта. Биз бу ҳақдаги музокараларга зўр масъулият билан қараяпмиз, томонлардан бирортасига зиён етказмайдиган ва шу билан бирга уларнинг ядро аслаҳахоналарини қисқартиришга олиб борадиган ҳалол битимга келиш йўлини излаяпмиз.

Афсуски, биз ҳозирча Америка томонининг ишга бошқача ёндашаётганини кўриб турибмиз. У оғизда «туб қисқартиришлар»га даъват қилмоқдаю, амалда асосан совет стратегик потенциалини қисқартиришни назарда тутмоқда. Ўзига эса АҚШ стратегик қуролларни кўпайтириш имкониятини таъминлаб олишни хоҳламоқда. Бизни бунга рози бўлади, деб ўйлашнинг ўзи бемаънiликдир. (Қарсаклар). Буларнинг ҳаммаси Пентагонга манзур бўлур эди, албатта, аммо бу Совет Иттифоқи учун, қолаверса тинчликни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлашдан манфаатдор бўлган ҳамма мамлакатлар учун асло мақбул бўлиши мумкин эмас. (Қарсаклар).

СССРнинг таклифларини бунга қиёс қилиб кўринг. Бизнинг таклифларимиз тенгликни сақлаб қолишга асосланади. Биз ўз стратегик қуролларимизни 25 процентдан зиёд қисқартиришга тайёрмиз. Иккала давлатнинг стратегик қуролларни элтувчи воситалари тенг бўлиши учун АҚШнинг қурол-яроғлари ҳам шунга мувофиқ равишда қисқартирилиши керак. Биз ядро зарядлари миқдорини анча камайтиришни ва ядро қуролини такомиллаштириш соҳасидаги ишларни имкони борича қисқартиришни ҳам таклиф қилаяпмиз.

Бизнинг таклифларимиз стратегик қуролларнинг истисносиз ҳамма турларини ўз ичига олади, унинг запасларини неча юзлаб қурол миқдорида қисқартиришни кўзда тутади. Бизнинг таклифларимиз бу соҳадаги қуролланиш пойгасини давом эттиришнинг имкони бўлган ҳамма йўлларини тўсиб қўяди. Бу — ишнинг бошланиши бўлади, холос: мазкур асосда бир битимга келиш мана шу қуролни яна анча кўп миқдорда ўзаро қисқартириш учун илк нуқта бўлиб қолган бўлур эди, томонлар дунёдаги умумий стратегик вазиятни эътиборга олиб бу ҳақда келишиб олишлари мумкин бўлур эди.

Ҳозирча музокаралар давом этаётган экан, биз соғлом ақл-идрок тақозоси билан иккала томоннинг стратегик қуролларини кўпайтирмай туришни таклиф қилаяпмиз. АҚШ ҳукумати буни хоҳламаяпти, бунинг сабаби ҳозир ҳаммага равшан: у ядро қуролларини яна анча кўпайтиришга киришди.

Вашингтоннинг ядро қуролларини мана шундай кўпайтиришни хоҳлашга уриниб айтган гаплари мутлақо асоссиздир. Гўё американиклар СССРдан «орқада қолди», шунинг ўрнини тўлдириш керак, деган даъволар бошдан-оёқ нотўғридир. Бу ҳақда неча марталаб гапириб ўтилди. Гўё қуролларнинг янги системалари, масалан «МХ» ракетаси «қуролсизланиш тўғрисидаги музокараларнинг муваффақиятли бўлиб чиқишига ёрдам» бериши керак, деган гап-сўзлар эса ҳаддан ташқари кулгилидир.

Қурол-яроғларни янада кўпайтириш программалари Совет Иттифоқини бир томонлама ён беришларга мажбур қила олмайди. Биз Америка томонининг дағдағасига жавобан ўзимизнинг тегишли қурол системаларимизни: «МХ»га жавобан — ўзимизнинг худди шундай ракетамизни; Американинг олис масофага учириладиган қанотли ракетасига жавобан — ҳозир бизда синаб кўрилаётган ўзимизнинг олисга учириладиган қанотли ракетамизни жойлаштиришга мажбур бўламиз. (Давомли қарсаклар).

Бу сира ҳам таҳдид қилиш эмас. Биз воқеаларнинг шундай боришини мутлақо истамаймиз ва бунга йўл қўймаслик учун ҳамма ишни қилмоқдамиз. Аммо АҚШнинг сиёсатини белгилаб бераётган кишилар ҳам, кенг жамоатчилик ҳам ҳақиқий аҳволни яхши тасаввур этишлари керак. Бинобарин Вашингтондагилар қурол-яроғларнинг янги системалари музокараларда американиклар учун «дастак» бўлади деб ҳақиқатан ҳам ишонаётган бўлсалар, у ҳолда шуни билиб қўйсинларки, бу «дастак» соҳтадир. (Давомли қарсаклар). Совет Иттифоқи устидан ҳарбий устунликка эришиш муддаосига асосланган сиёсат истиқболсиз бўлиб, уруш ҳавфини кучайтириши мумкин, холос.

Энди ишонч тадбирлари деб аташ одат бўлган нарса ҳақида гапирмоқчиман. Биз бу тадбирларга жиддий назар билан қараймиз.

Ҳозирги замон қуролининг ҳаракат тезлиги ва қудратли эканлиги важидан ўзаро гумонсираш муҳити айниқса хатарлидир. Ҳатто бемаъни тасодиф, янглишиш, техникавий нуқсон ҳам фожиали оқибатларга олиб бориши мумкин. Шу сабабли бармоқни учириш тугмачаларидан олиш, қуролни ишлатилмайдиган қилиб эҳтиёт чорасини кўриб қўйиш муҳимдир. Бу йўлда, жумладан, Хельсинки аҳдномалари доирасида баъзи ишлар қилинмоқда. Маълумки, Совет Иттифоқи ўз характери жиҳатидан анча жиддий, ўз қамрови жиҳатидан анча кенг тадбирларни ҳам таклиф этмоқда. Бизнинг бу хусусдаги таклифларимиз ядро қуролларини чеклаш ва қисқартириш масалалари юзасидан Женевада ўтказилаётган Совет — Америка музокаралари столига қўйилган.

(Давоми учинчи бетда).

Ўртоқ Ю. В. АНДРОПОВ доклади

(Боши иккинчи бетда).

Биз бу соҳада бошқалар айтган, шу жумладан, яқинда АҚШ президенти айтган таклифларни ҳам кўриб чиқишга тайёрмиз, Аммо у таклиф этган тадбирларнинг бир ўзи ўзаро гумонсираш булутларини тарқатиб юбормайди, ишончни тикламайди. Бундан кўра кўпроқ иш қилиниши: вазият нормаллаштирилиши, душманлик ва адоватни тарғиб қилишдан, ядро урушини пропаганда қилишдан воз кечиш зарур. Қуролланиш пойгасини тўхтатиш, давлатлар ўртасида осойишта, одобли муносабатларга, кескинликни юмшатишга қайтиш — ишончга эришишнинг, ҳар қандай урушнинг, шу жумладан тасодифан чиқиши мумкин бўлган урушнинг олдини олишнинг бош йўли эканлиги муқаррар.

Биз буни планетанинг ҳамма регионлари учун муҳим деб ҳисоблаймиз, аммо ҳар қандай учқун жаҳон портлашига олиб бориши мумкин бўлган Европа учун айниқса муҳимдир.

Ҳозир шу қитъа узра янги хавф — Американинг бир неча юз ракетасини Ғарбий Европада жойлаштириш режаси пайдо бўлди. Бундай қилиш тинчликни тағин ҳам мўрт қилиб қўйган бўлур эди, деб очиқдан-очиқ айтишим керак.

Европа халқлари ва бутун дунё халқлари бошида пайдо бўлган хавф-хатарни даф қилиш мумкин деб ҳисоблаймиз. Европадаги тинчликни ҳеч кимнинг хавфсизлигига зарар етказмай бемалол сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш мумкин. Айни шунинг учун ҳам биз Европа зонасидаги ядро қуролларини чеклаш ва қисқартириш тўғрисида бир йилдан ортиқ вақтдан бери Женевада АҚШ билан музокара олиб бормоқдамиз.

Совет Иттифоқи бундан ҳам каттароқ ишларга тайёр. Маълумки, биз Европадаги ҳар қандай нишонни мўлжалга оладиган ядро қуролининг ҳамма турларидан — ҳам ўртача олисликка учириладиган, ҳам тактик қуроллардан воз кечиш тўғрисида битим тузишни таклиф қилдик. Аммо бу ташаббус сукунат деворига дуч келди. Чамаси бу ташаббусни қабул қилгилари келмаяпти, ошкора рад этишга эса ботинмаяптилар. Бизнинг бу таклифимиз ўз кучида қолаётганини яна бир бор таъкидлаб ўтмоқчиман. (Қарсаклар).

Биз бошқа бир вариантни: СССР ва НАТО мамлакатлари ўзларининг ўртача олисликка учириладиган қуролларини уч баравардан зиёд қисқартирсинлар, деган таклифни ҳам ўртага қўйдик. Ҳозирча АҚШ бунга рози бўлмаяпти. Улар бамисоли кулги учун «нуль» варианти деб аталган таклифни илгари сурдилар. Бу таклиф Совет Иттифоқининг Европадаги ва шу билан бирга СССРнинг Осиё қисмидаги ўртача олисликка учириладиган ҳамма ракеталарини йўқотишни, аммо НАТОнинг Европадаги ракета-ядро қуролларини сақлаб қолиш ва ҳатто кўпайтиришни кўзда тутади. Наҳотки бирон-бир кимса Совет Иттифоқи шунга рози бўлади, деб жиддий равишда ўйлаётган бўлса? Вашингтон битим тузилишини барбод қилмоқчи, музокараларнинг муваффақиятсиз чиққанлигини важ қилиб, қандай қилиб бўлмасин Европа мамлакатларида ўз ракеталарини жойлаштириб олмоқчи кўринади.

Ҳақиқатан ҳам шундайми, йўқми — буни келажак кўрсатади. Биз бундан буён ҳам ҳар иккала томоннинг адолатли негизда битимга эришиши учун ҳаракат қилаверамиз. Биз, жумладан, Совет Иттифоқи Европада Англия билан Франция қанча ракетага эга бўлса, фақат шунча ракетани сақлаб қолишига ва ундан биронта ҳам ортиқча сақламасликка тайёрмиз. Бунинг маъноси шуки, Совет Иттифоқи юзлаб ракеталарни, шу жумладан Ғарбда СС—20 деб аталаётган энг замонавий неча ўнлаб ракеталарни қисқартирган бўлур эди. Ўртача олисликка учириладиган ракеталар хусусида СССР билан АҚШга келганда шуни айтиш кераккн, бу ҳақиқатан ҳам ҳалол «нуль» варианти бўлур эди. Келгусида Англия ва Франция ракеталарининг миқдори камайган тақдирда совет ракеталарининг сони ҳам худди шу миқдорда қўшимча равишда қисқартирилган бўлур эди.

Шу билан бир қаторда мазкур регионда СССРда ҳам, шунингдек НАТО мамлакатларида ҳам мавжуд бўлган ўртача олисликка учириладиган ядро қуролини элтувчи самолётлар миқдорини ҳам иккала томондан баббаравар даражагача қисқартириш тўғрисида аҳдлашувга ҳам эришилиши керак.

Биз музокарадошларимизни мана шундай равшан ва адолатли асосдаги аҳдлашувга, ҳозирча мавжуд бўлган бу имкониятдан фойдаланиб қолишга даъват этамиз. Аммо ҳеч ким хом хаёлга бормай қўяқолсин: биз ўз хавфсизлигимизнинг, иттифоқчиларимиз хавфсизлигининг таҳлика остида қолишига ҳеч қачон йўл қўймаймиз. Американинг ўртача олисликка учириладиган янги қуроли Европада жойлаштирилиши умуман ядро қуролларини чеклашга доир бундан буёнги барча куч-ғайратларни қандай оғир оқибатларга муқаррар олиб келиши тўғрисида ҳам ўйлаб кўриш керак бўлур эди. Хуллас, энди гап АҚШда қолган.

Пировардида шуни айтмоқчиман: биз — Ер юзидаги барча халқларнинг ўзаро манфаати ва бутун инсониятнинг фаровонлиги йўлида ҳамма халқларнинг зўравонликдан ва ўзгаларнинг ишларига аралашишдан холи бўлган кенг, самарали ҳамкорлиги тарафдоримиз. (Давомли қарсаклар). Совет Иттифоқи ҳозирги ва келажак авлодларнинг осойишта тинч истиқболини таъминлаш учун ўзига боғлиқ бўлган ҳамма ишни қилаверади. Бу — партиямизнинг мақсадидир, биз шу мақсаддан чекинмаймиз. (Давомли қарсаклар).

x x x

Ўртоқлар! 60 йил мобайнида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи босиб ўтган йўлга қайрилиб қарар эканмиз, бизнинг ютуқларимиз ва ғалабаларимиз ленинчи Коммунистлар партиясининг фаолияти билан чамбарчас боғлиқлигини равшан кўрамиз. Айни партия ижтимоий тараққиётнинг ҳамма йўналишларида узлуксиз олға ҳаракат қилинишини таъминловчи қудратли ижодкор, сафарбар этувчи куч бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади.

Партиямиз ўз идеологияси, ўзининг состави ва тузилиши жиҳатидан Совет Иттифоқидаги барча миллат ва элатлар бирлиги, жипслигининг жонли тимсолидир. Партия ўз сиёсатида миллий ва интернационал манфаатларни уйғун равишда бирга қўшиш мақсадини кўзлаб, ҳар бир миллатнинг равнақи, ҳар томонлама ривожи бутун қардошлиқ иттифоқимизнинг юксалиши ва равнақи шарти бўлиб хизмат қиладиган социал шароитларни вужудга келтирмоқда.

Биз: «Халқ билан партия якдил!» деганимизда, бу гап партия ўз олдига қўйган мақсадлар ва вазифалар барча совет кишиларининг орзуларини, эҳтиёжларини аниқ ифодалашидан иборат муқаррар фактни қайд этган бўламиз. Кўп миллионли халқимиз эса ўз ишлари билан партия сиёсатини турмушга татбиқ этмоқда. Барча республикалар ҳозирги юбилейимизни муваффақиятлар билан кутиб олаётганликлари — бунинг энг равшан далилларидан биридир. (Қарсаклар).

ССР Иттифоқининг 60 йиллиги шарафига олган социалистик мажбуриятларини тўла ва ошириб бажарган миллион-миллион ишлаб чиқариш илғорларига чуқур миннатдорчилик ва ташаккур изҳор этишга ижозат бергайсиз, ўртоқлар. (Давомли қарсаклар).

Ижозатингиз билан Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети номидан барча совет кишиларини катта байрам — улуғ иттифоқимизнинг туғилган куни билан қизғин табриклайман. (Гулдурос, давомли қарсаклар).

Яшасин коммунизм қураётган халқларнинг дўстлиги! (Гулдурос қарсаклар).

Яшасин пролетар социалистик интернационализм! (Гулдурос қарсаклар).

Яшасин бутун дунёда тинчлик! (Гулдурос қарсаклар).

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи гуллабяшнайверсин! (Гулдурос, давомли қарсаклар. Ҳамма ўрнидан туради).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ССР ИТТИФОҚИ ОЛИЙ СОВЕТИ ВА РСФСР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚЎШМА ТАНТАНАЛИ МАЖЛИСИ ТЎҒРИСИДА

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1982 йил 21 декабрь куни соат 11 да Москвада, Кремлнинг Съездлар саройида КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг 60 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлиси очилди.

Мажлисни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари ўртоқ К. У. Черненко кириш нутқи сўзлаб очди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андропов «СССРнинг олтмиш йиллиги» мавзуида доклад қилди.

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг тантанали мажлисида барча иттифоқдош республикалардан КПСС Марказий Комитетининг аъзолари, КПСС Марказий Комитети аъзолигига кандидатлар, КПСС Марказий ревизия комиссиясининг аъзолари, СССР ва РСФСР Олий Советларининг депутатлари, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг қатнашчилари, Советларнинг биринчи Бутуниттифоқ съезди делегатлари, партия ва давлат ветеранлари, Москва шаҳри ва Москва области жамоат ташкилотларининг, меҳнаткашларининг вакиллари, фан, адабиёт ва санъат арбоблари, Совет Армияси ва Флотининг жангчилари иштирок этмоқдалар.

Қўшма тантанали мажлисда социалистик мамлакатларнинг партия-давлат делегациялари, кўпгина чет мамлакатларнинг давлат ва жамоат арбоблари, капиталистик ва ривожланаётган мамлакатлар коммунистик ҳамда ишчи партияларининг делегациялари, революцион демократик партиялар ҳамда миллий-озодлик ҳаракатлари ва ташкилотларининг, социал демократик ва социалистик партияларнинг намояндалари, Жаҳон касаба союзлари федерацияси, Жаҳон Тинчлик Кенгаши, Осиё ва Африка халқлари бирдамлиги ташкилоти, Халқаро демократик хотин-қизлар федерацияси, Қаршилик ҳаракати курашчилари халқаро федерацияси, Жаҳон Демократик Ёшлар Федерацияси, Халқаро студентлар союзи, Халқаро журналистлар ташкилоти делегациялари, Миллий касаба союз, Хотин-қизлар, Ёшлар ташкилотларининг, СССР билан дўстлик ва маданий алоқа қилувчи жамиятларнинг делегациялари, фашизмга қарши миллий ташкилотларнинг раҳбарлари, дипломатия корпусининг аъзолари, социалистик мамлакатларнинг Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашидаги доимий вакилларининг ўринбосарлари, совет ва чет эл матбуотининг вакиллари қатнашмоқдалар.

Танаффусдан кейин КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Н. А. Тихонов раислик қилди.

КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари ўртоқ В. В. Гришин Москва меҳнаткашлари номидан табрик нутқи сўзлади.

РСФСР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ М. С. Соломенцев Россия Совет Федератив Социалистик Республикасидан табрик нутқи сўзлади.

Сўнгра тантанали мажлис қатнашчилари қизғин кутиб олган Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, Болгария Халқ Республикаси Давлат Кенгашининг Раиси ўртоқ Тодор Живков нутқ сўзлади.

Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ В. В. Щербицкий Украина Совет Социалистик Республикасидан табрик нутқи сўзлади.

Тантанали мажлис иштирокчилари Венгрия Социалистик Ишчи партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Янош Кадар нутқини қизғин кутиб олдилар.

КПСС Ленинград область комитетининг биринчи секретари ўртоқ Г. В. Романов Ленинград шаҳри ва Ленинград области меҳнаткашлари номидан табрик нутқи сўзлади.

Мажлис қатнашчилари Вьетнам Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Ле Зуан нутқини қизғин кутиб олдилар.

Белоруссия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Т. Я. Киселев Белоруссия Совет Социалистик Республикасидан табрик нутқи сўзлади.

1918 йилдан КПСС аъзоси, Советларнинг биринчи Бутуниттифоқ съезди делегати ўртоқ Ф. Д. Кретов сўзга чиқди, тантанали мажлис қатнашчилари уни самимий кутиб олдилар.

Кечқурунги мажлисда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари ўртоқ М. С. Горбачев раислик қилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидов Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси номидан табрик нутқи сўзлади.

Германия Бирлашган социалистик партияси Марказий Комитети Бош секретари, ГДР Давлат Кенгаши Раиси ўртоқ Эрих Хонеккернинг нутқини тантанали мажлис қатнашчилари қизғин кутиб олдилар.

Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Д. А. Кунаев Қозоғистон Совет Социалистик Республикаси номидан табрик нутқи сўзлади.

Корея Меҳнат партияси Марказий Комитети Сиёсий бюроси Президиуми аъзоси, Корея Халқ Демократик Республикаси Маъмурий Кенгаши Бош министри ўртоқ Ли Ден Окнинг нутқини тантанали мажлис қатнашчилари самимий табрикладилар.

Грузия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Э. А. Шеварднадзе Грузия Совет Социалистик Республикаси номидан табрик нутқи сўзлади.

Кремлнинг Съездлар саройида «Яна давом этар жангу жадаллар» қўшиғи куйлари янграйди. Шонли совет ёшлари: мамлакат ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар, зиёлилар, студентлар ва ўқувчиларнинг намояндалари — Москва шаҳри ва барча иттифоқдош республикаларнинг комсомоллари ҳамда пионерлари мажлис барча қатнашчиларининг қарсаклари остида залга кириб келадилар.

Улар КПСС XXVI съезди ва КПСС Марказий Комитетининг 1982 йил ноябрь Пленуми қарорларини муваффақиятли равишда бажариш учун бутун кучимизни сафарбар этамиз, деб қирқ икки миллионли ленинчи комсомол номидан Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетини, СССР Олий Советини, РСФСР Олий Советини ишонтирадилар.

Тантанали мажлис қатнашчилари томонидан қизғин кутиб олинган Куба Коммунистик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзоси, Марказий Комитет иккинчи секретари, Куба Республикаси Давлат Кенгаши ва Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, революцион қуролли кучлар министри ўртоқ Раул Кастро Рус нутқ сўзлади.

Литва Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ П. П. Гришкявичус Литва Совет Социалистик Республикаси номидан табрик нутқи сўзлади.

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИНИНГ ЛЕНИНЧА БАЙРОҒИ ОСТИДА

(Боши биринчи бетда).

Ўртоқ Ю. В. Андроповнинг доклади зўр эътибор билан тингланди ва бир неча марта давомли қарсаклар билан бўлиниб турди.

Мажлис қатнашчилари докладнинг охирги сўзларини ўринларидан туриб, гулдурос қарсаклар билан кутиб оладилар.

Шундан кейин тантанали мажлисда нутқлар ва табриклар бошланди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ **Н. А. Тихонов** раислик қилди.

КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари ўртоқ **В. В. Гришинга** сўз берилади.

Совет Иттифоқининг ташкил этилиши ва ривожланиши, кўп миллатли мамлакатимизда миллий масаланинг одилона ҳал этилиши, деди у, социалистик интернационализм ғоялари буюк ҳаётий кучининг, КПСС ленинча миллий сиёсати улуғвор муваффақиятларининг яққол далилидир. КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андроповнинг докладида Совет Иттифоқи ташкил этилганлигининг тарихий аҳамияти, унинг ютуқлари ва вазифалари тўғрисида далилларга асосланиб зўр куч ва самимият билан гапирилди. СССРнинг ташкил этилиши — партиямизнинг, интернационалистлар партиясининг ғоят катта хизматидир. Партиямиз В. И. Лениннинг ғоялари ва васиятларини, у ишлаб чиққан миллий сиёсат принципларини амалда рўёбга чиқара олди.

60 йил муқаддам Советларнинг биринчи Бутуниттифоқ съездида Москва Совет Иттифоқининг пойтахти деб эълон қилинган эди. Бунда Россия Федерациясининг пойтахти сифатида унинг катта обрў-эътибори эътироф этилганлиги ўз ифодасини топди. Россия Федерацияси халқларнинг бирлашиш йўлидаги ҳаракатида, Совет Республикалари миллат ва элатларини ягона интернационал оилага жипслаштиришда буюк роль ўйнади. Москва олтмиш йилдан буён СССРнинг пойтахтидек фахрли ва масъулиятли ролни муносиб равишда адо этиб келмоқда, Совет Иттифоқи халқлари бузилмас дўстлиги ва қудратининг рамзи бўлиб хизмат қилмоқда.

Москва, унинг ишчилар синфи, зиёлилари, барча меҳнаткашлари В. И. Лениннинг бутун мамлакат учун намуна бўлиб хизмат қилиши керак деган наказини ёдда тутиб, социализм ва коммунизм учун курашнинг ҳамиша биринчи сафларида бормоқдалар, деди сўнгра нотиқ. Партия ва ҳукуматнинг доимий ғамхўрлиги, иттифоқдош республикалар халқларининг ёрдами, москваликларнинг фидокорона меҳнати туфайли пойтахт жуда катта иқтисодий, илмий ва маданий марказ бўлиб қолдики, бунда ривожланган социализм ютуқлари мужассамлашгандир.

Москваликлар омманинг сиёсий активлиги ва меҳнат ғайратини кучайтириш, юбилей шарафига умумхалқ социалистик мусобақасини авж олдириш асосида КПСС XXVI съезди қарорларини амалга ошириш учун курашда янги-янги меҳнат зафарларига эришдилар. Улар халқ хўжалигининг барча тармоқларида беш йилликнинг икки йили топшириқларини муваффақиятли адо этмоқдалар.

СССРнинг ўтган олтмиш йил мобайнидаги бутун тарихи — совет халқи кураши ва ғалабаларининг, янги жамият қурилишида у эришган ютуқларнинг жонли йилномасидир. Кўп миллатли мамлакатимиз халқлари келажакка комил ишонч билан назар ташламоқдалар. Улар бу келажакни Совет Иттифоқи Коммунистик партияси, унинг Марказий Комитетининг бунёдкорлик фаолияти билан, уларнинг КПСС XXIII—XXVI съездларида ишлаб чиқилган ленинча йўли билан боғламоқдалар.

Социалистик интернационализм принципларига садоқатли Москва меҳнаткашлари партия ва унинг Марказий Комитети раҳбарлигида бундан буён ҳам пойтахтнинг иттифоқ давлатимиз қудратини мустаҳкамлашга, СССРни янада ривожлантириш ва жипслаштиришга қўшадиган ҳиссасини кўпайтириш учун ҳамма ишни қиладилар.

РСФСР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ **М. С. Соломенцев** Россия Федерациясининг меҳнаткашлари шонли юбилейни оптимизм ва ижодий завқ-шавққа тўлиб тошган, улуғвор зафарлардан, ўз социалистик Ватанининг қудратидан фахрланган ҳолда кутиб олмоқдалар, деди.

Советлар мамлакатининг ютуқлари —ССР Иттифоқини ташкил этиш тўғрисидаги декларация ва шартномада мужассамлашган ленинча ғоялар кучининг ёрқин далилидир. Бу ҳужжатлар Совет Республикаларининг ягона иттифоқ давлатига бирлаштирилиши ташқи хавфсизликни ҳам, ички хўжалик муваффақиятларини ҳам, халқларнинг миллий ривожланиш эркинлигини ҳам таъминлашга қодирлигини аниқ пухта белгилаб берди. Тарих танлаб олинган йўлнинг ҳаққонийлигини батамом тасдиқлади. Ягона оилани ташкил этган юздан кўпроқ миллат ва элатларнинг қардошларча ҳамдўстлиги —КПСС ленинча миллий сиёсатининг тантанасидир.

Совет Россиясининг меҳнаткашлари бошқа иттифоқдош республикаларнинг халқлари билан қалин иттифоқ бўлиб, қардошларча ҳамжиҳатликда ўз экономикасини, маънавий ҳаётини, халқнинг бутун турмушини социалистик асосда тубдан қайта қурдилар, чинакам тарихий ғалабаларга эришдилар. Ўтган олтмиш йил мобайнида республикада миллий даромад 160 баравар кўпайди.

Экономикани муттасил юксалтириш асосида турмуш даражаси тўхтовсиз ошиб бормоқда.

Совет Россиясининг, ундаги ҳар бир регионнинг экономикаси мамлакат социалистик хўжалигининг ажралмас таркибий қисми сифатида уйғун ривожланмоқда. Илгари қолоқ бўлган миллий чекка ўлкаларнинг тараққиёт чўққилари сари парвози алоҳида мамнуният туйғусини уйғотади. Бу ўлкалар жадал суръатлар билан ривожлана бориб, анъанавий индустриал марказлар билан тенглашиб олдилар. Шимолдаги майда халқлар турмушида юз берган туб ўзгаришлар социализм шароитида тараққиётга эришишнинг яққол намунаси бўлиб қолди.

Нотиқ таъкидлаб ўтганидек, умуман мамлакат каби Россия Федерацияси барча муваффақиятларининг негизи ҳам совет халқлари бирлашган меҳнати, партиямиз сиёсатининг донолиги, унинг барҳаёт Ленин ишига астойдил садоқатидир. КПСС Марказий Комитетининг ноябрь Пленуми партиянинг Ватан иқтисодий-мудофаа қудратини янада мустаҳкамлашга, халқ фаровонлигини оширишга, тинчликни таъминлашга қаратилган сиёсий йўли давомийлигини таъкидлади. Совет Россиясининг меҳнаткашлари барча тармоқларда ишлаб чиқаришни бундан буён ҳам кўпайтира боришни ўзларининг энг биринчи, жонажон иши, интернационал бурчи деб ҳисобламоқдалар.

КПСС Марказий Комитети Бош секретари Ю. В. Андроповнинг бугунги теран, сермазмун докладида ғоят катта аҳамиятга молик вазифалар ўртага қўйилган.

Нотиқ тантанали мажлис қатнашчиларини Совет Россиясининг меҳнаткашлари халқлар қардошлиги ва дўстлигига ҳамиша содиқ бўладилар, партиямиз ишига, коммунизм ишига бундан буён ҳам фидокорона хизмат қилаверадилар, деб ишонтирди.

Делегациямиз КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андроповнинг докладини зўр эътибор билан тинглади, деди мажлис қатнашчилари қизғин кутиб олган БКП Марказий Комитетининг Бош секретари, БХР Давлат Кенгашининг Раиси ўртоқ **Т. Живков.** Биз эришилган ютуқлардан ифтихор туйғулари билан, Совет мамлакатининг, бутун инсониятнинг келажагига оғишмай садоқат билан чуқур ва асосли равишда берилган баҳо ва чиқарилган хулосаларга батамом қўшиламиз. Ўртоқ Андроповнинг докладини тинглаётиб, биз Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг доно ва дадил овозини яна бир карра эшитдик. Аминманки бутун дунё ҳам шундай тинглади. Ленин партиясидан, совет халқидан, буюк Совет давлатидан сиз билан бирга фахр-ифтиҳор туйғусини яна бир карра ҳис этяпмиз.

Шу юбилей кунида олдингизда туриб, Совет Иттифоқининг Болгария тарихий тақдиридаги роли тўғрисида ўйлаяпман. Авлодимнинг революцион ёшлиги йилларини, Совет Иттифоқи билан дастлабки сиртдан учрашув йилларини, айниқса, ёрқин ҳаяжон ва миннатдорчилик билан эслайман.

Нотиқ ўз мамлакати халқининг озодлик ва мустақиллиги учун курашини, социалистик Болгария эришган ютуқларни эслатиб, бу муваффақиятлар аввало халқ қаҳрамонона меҳнатининг, Болгария Коммунистик партияси тўғри бош йўли ва сиёсатининг, шу партиянинг раҳбарлик, илҳомбахш ва ташкилотчилик фаолиятининг самарасидир, деди.

Варшава Шартномасида қатнашувчи ва Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо мамлакатлар билан ҳамкорлик қилмаганимизда, Совет Иттифоқининг ёрдами бўлмаганида шу муваффақиятларимизга эриша олмаган бўлур эдик, деб таъкидлади нотиқ. Азиз ўртоқлар, биз Совет Иттифоқининг биз учун қилган ва қилаётган ҳамма ишлари учун, Сизнинг ёрдам ва мададингиз учун, социалистик бунёдкорликда орттирган тажрибангиз учун, биз бораётган йўл тўғри йўл эканлиги, чунки шу йўлни Сиз босиб ўтганлигингизга ишонч учун, Сизнинг бизга ишонганлигингиз ва меҳру муҳаббатингиз учун қардошлик миннатдорчилиги ва меҳр-муҳаббатини қабул қилгайсиз! Октябрь революциясидан кейин Ер юзида бўлган ҳамма буюк ишлар Совет Иттифоқи билан, унинг мавжудлиги билан, унинг революциялаштирувчи тимсоли ва таъсири билан бевосита ёки билвосита боғланган.

Империалистик реакция халқларга қарши очиқдан-очиқ «салб юриши» тайёрлаётган шу ташвишли дамларда Совет Иттифоқи бутун дунёда тинчликнинг суянган тоғи, нафақат тараққиётнинг, балки инсониятнинг мавжудлиги бош гаровидир. Юз миллионлаб кишилар — чунончи дўстларимиз ва маслақдошларимизгина эмас, шу билан бирга бошқа доиралардаги, бошқача қарашдаги кишиларнинг ҳам ер юзида тинчликсевар ва қудратли Совет Иттифоқининг борлиги инсоният учун бахт-саодатдир, деб кўнгиллари таскин топмоқда. Уруш оловини ёқувчилар СССР ва социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари туфайли жиловлаб қўйилиши мумкинлигини англаш ҳозиргача мисли кўрилмаган урушга қарши ҳаракатга умид, куч-қувват ва кўлам бахш этмоқдаки, бу ҳаракат планета бўйлаб тобора кенгайиб, тўхтатиб бўлмайдиган, енгиб бўлмайдиган кучга айланиб бормоқда.

Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ **В. В. Щербицкий** бундай деди:

Улуғ Ленин, большевиклар партияси халқларнинг ҳақиқатда қардошлик иттифоқини тузиш, ҳамкорлик ва дўстлик асосида уларнинг биргаликдаги ҳаётини ташкил этишдек мураккаб, олижаноб вазифани қўйди. Шу вазифа муваффақият билан ҳал этилди, буюк мақсадга эришилди.

Лениннинг ягона иттифоқ давлатини тузиш ғоясини Украина халқи биринчилардан бўлиб қувватлади. У ҳур республикалар қардошлик оиласида куч-қувватларини кўпайтирди, меҳнат ғайрати ва истеъдодини батамом намоён этди, юксак даражада ривож топган экономика ва илғор илм-фанни, ёркин ва кўп қиррали маданиятни вужудга келтирди.

Совет Украинаси бундан олтмиш йил аввалгига қараганда қарийб 300 марта кўпроқ саноат маҳсулотини ҳозир бир йилда ишлаб чиқармоқда. Украина халқи бунга барча қардош республикаларнинг куч-ғайратлари билан биргаликда эришилганлигини яхши билади.

(Давоми тўртинчи бетда).

Ю. В. АНДРОПОВ Э. ХОНЕККЕР БИЛАН СУҲБАТЛАШДИ

КПСС Марказий Комитети Бош секретари Ю. В. Андропов 20 декабрь куни ГБСП Марказий Комитетининг Бош секретари, ГДР Давлат Кенгашининг Раиси Э. Хонеккер билан учрашди.

Суҳбат чоғида ҳар икки партиянинг СССР билан ГДР ўртасида бундан буён ҳам ҳар томонлама ҳамкорлик қилиш принципиал йўлининг ўзгармас эканлиги тасдиқланди. Шу муносабат билан 1982 йилнинг августида Қримдаги аҳдлашувларни амалга оширишнинг катта аҳамиятга эга эканлиги таъкидланди.

Халқаро аҳволнинг бир қанча актуал проблемалари муҳокама қилинди. Учрашув қатнашчилари қуролланиш пойгасига чек қўйиш, ер юзида халқлар учун тинчликни таъминлаш борасида ҳамма ишларни қилишга қатъий қарор берганликларини изҳор этдилар.

Карл Марксга бағишлаб 1983 йили ўтказиладиган тадбирлар тўғрисида фикрлашиб олинди, партияларнинг раҳбарлари Карл Маркснинг зўр илмий ва революцион меросини ўрганиш ҳамда оммалаштириш учун аҳа шу ишнинг муҳимлигини уқтириб ўтдилар.

Суҳбат дўстона ва тўла ҳамжиҳатлик вазиятида ўтди. (ТАСС).

Ю. В. АНДРОПОВ Г. ГУСАК БИЛАН СУҲБАТЛАШДИ

КПСС Марказий Комитети Бош секретари Ю. В. Андроповнинг 20 декабрь куни ЧКП Марказий Комитети Бош секретари, ЧССР Президенти Г. Гусак билан дўстона учрашуви бўлиб ўтди.

КПСС билан ЧКП фаолиятининг, ҳар икки партия ва мамлакат ўртасидаги ҳамкорликни янада чуқурлаштиришнинг актуал масалалари суҳбатда асосий ўрин эгаллади. Баъзи бир халқаро проблемалар юзасидан фикрлашиб олинди.

Г. Гусак кўпмиллатли Совет давлати ташкил этилганлигининг 60 йиллиги катта халқаро аҳамиятга молик эканлигини таъкидлади, КПСС XXVI съезди қарорларини муваффақиятли равишда амалга оширишда совет халқига янги зафарлар тилади.

Учрашув самимий ва тўла ҳамжиҳатлик вазиятида ўтди. (ТАСС).

Дўстона учрашув

20 декабрь куни КПСС Марказий Комитети Бош секретари Ю. В. Андропов БКП Марказий Комитети Бош секретари, БХР Давлат Кенгашининг Раиси Т. Живков билан учрашди.

Суҳбатда социалистик интернационализм мустаҳкам негизига, иккала мамлакат дўстлиги ва қардошлигига асосланган Совет — Болгария муносабатлари барқарор ва жўшқин ривожланиб бораётганлиги таъкидлаб ўтилди. СССР билан БХРнинг қалин иқтисодий ҳамкорлиги бу мамлакатларда социалистик ва коммунистик бунёдкорлик режаларини амалга оширишга тобора кўпроқ салмоқли ҳисса бўлиб қўшилмоқда.

Икки қардош партиянинг раҳбарлари Совет Иттифоқи ва Болгария социалистик ҳамдўстликдаги барча давлатлар билан биргаликда кескинликни юмшатиш жараёнини ва тинчликни сақлаш учун изчил курашишга қарор қилганликларини тасдиқладилар.

Дўстлик ва сидқидиллик вазиятида ўтган учрашув КПСС билан БКП қарашлари тўла бирлигини яна бир карра намойиш этди. (ТАСС).

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг 60 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлиси

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИНИНГ ЛЕНИНЧА БАЙРОҒИ ОСТИДА

Ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ нутқи

Ҳурматли ўртоқлар! Жаҳоншумул тарихий воқеаларнинг гувоҳи — Кремлнинг Съездлар саройида бугун бепоён Ватанимиздаги барча миллатлар ва элатларнинг намояндалари йиғилди. Биз Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи — улуғ Ленин васият қилганидек, биз «жуда тўлиқ ишончга, қардошларча бирликни равшан англашга, тўла ихтиёрий розиликка» асосланиб барпо этган Иттифоқ ташкил этилганлигининг 60 йиллигини шодиёна ва тантанали байрам қилмоқдамиз. (Қарсаклар).

Биз бир-биримизнинг қўлимизни маҳкам тутган ҳолда ҳали ҳеч ким қадам босмаган йўллардан биринчи бўлиб ўтдик. Бизни шонли Ленин партияси эртанги кунга бошлаб борди ва комил ишонч билан бошлаб бормоқда. У бизга келажак сари тўппа-тўғри йўлни, ҳақиқат йўлини, бахт-саодат йўлини, бугунги кунда миллионлаб кишилар бораётган ва бутун инсоният борадиган йўлни очиб берди. (Қарсаклар).

Биз бунда марксизм-ленинизм ғоялари ҳаётбахш кучини, ижтимоий турмушимизнинг чуқур интернационализмини, партия билан халқнинг метиндек бирлигини кўрамиз.

Совет халқи ва унинг синалган йўлбошчиси — Коммунистлар партиясининг баҳодирона жасорати КПСС Марказий Комитети Бош секретари Юрий Владимирович Андроповнинг ёрқин докладида бутун улуғворлиги билан кенг кўламда батафсил кўрсатиб берилди. Докладда бизнинг биринчи даражали вазифаларимиз, бундан буёнги олға ҳаракатимизнинг истикболлари ленинча дадиллик билан, революцион кўлам ва теранлик билан аниқ белгилаб берилди.

Барча совет кишилари каби Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам партия режалари рўёбга чиқарилиши учун ҳамма ишни қиладилар. Бу комил ишонч мустаҳкам негизга эга. Партия ва ҳукуматнинг доимий ғамхўрлиги, оғамиз — улуғ рус халқи бошчилигидаги барча совет халқларининг саховатли ёрдами туфайли Ўзбекистон Совет ҳокимияти йиллари мобайнида феодализмдан социал тараққиёт чўққилари сари шитоб билан парвоз қилди.

Бугунги кунда республика саноати 1922 йилдагига қараганда 400 баравардан кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқармоқда. Тракторлар ва пахта териш комбайнлари, экскаваторлар ва электрон приборлар,. тўқимачилик машиналари ва рангли металлар, қудратли ҳаво лайнерлари ва ўта мустаҳкам кабеллар шулар жумласидандир. Дарвоқе, ҳаммасининг номини айтиб бирма-бир санаб ўтиш амримаҳол. Кейинги икки йилнинг якунлари шундан далолат берадики, беш йилликка белгиланган марраларни республика эгаллабгина қолмай, шу билан бирга кўп жиҳатдан шу марралардан ўзиб ҳам кетади. (Қарсаклар).

Деҳқонларимизнинг ҳиссаси тобора салмоқли бўлиб қолмоқда. Аввалари бўлганидек, бу йил ҳам республика дон, сабзавот ва мева, узум ва полиз экинлари, қоракўл тери ва пилла тайёрлаш ҳамда давлатга сотиш, Умумиттифоқ фондига қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етказиб бериш планлари ҳамда социалистик мажбуриятларини ошириб бажарди.

Пахтачилик барқарор ривожланмоқда. Ўзбекистон бу йил сурункасига учинчи йил давлатга 6 миллион тонна «оқ олтин» топширди. (Қарсаклар). КПСС Марказий Комитети республиканинг барча меҳнаткашларига йўллаган табрикномасида буни ажойиб меҳнат ғалабаси деб атади. (Қарсаклар).

Бу йил бизнинг пахтачилигимиз асосан интенсивлаш йўлига ўтказилганлигини кўрсатди. Пахтачилигимиз мамлакатнинг индустриал қудратига, илғор технологияга таянади. Энг асосийси эса Бутуниттифоқ қардошлигимизнинг кучи ва мустаҳкамлигига таянмоқда. Бизнинг Бутуниттифоқ қардошлигимиз СССР ташкил этилган биринчи кунларданоқ илдиз отгандир.

Бундан 60 йил муқаддам Красная Пресня ишчилари Бухорони оталиққа олган эдилар. Ўшанда улар бошқа машина-ускуналар қатори 2 от кучи қувватига эга бўлган насосни ҳам олиб келиб, хатда: «Суғориш учун сув чиқаришга мўлжалланган» деб ёзиб қўйишган эди, бугунги кунда бутун Бухоро воҳаси, бутун Қарши дашти, Ўзбекистоннинг барча районлари машинада суғоришга ўтказилган.

Совет энергетикаси ва электр техникасини мислсиз ривожлантириш билан ана шу кўламлар таъминланди. Аммо биз бу йўлдаги биринчи қадам Москва ишчиларининг қардошларча совғаси билан бошланганлигини унутганимиз йўқ. (Қарсаклар).

Раҳмат сенга, революцион Красная Пресня, сен ўшандаёқ бизни келажакка назар ташлатганлигинг учун раҳмат. Раҳмат сенга, азиз Москва! (Қарсаклар).

Бироз кейинроқ, Тошкентда тўқимачилик комбинати қурила бошланган, водийларимизда эса дастлабки колхозлар бунёдга келган пайтда ивановоликлар бу ерга тўқимачиларнинг бутун-бутун оилаларини юбордилар. Путилов ишчилари эса Фарғона водийсини оталиққа олиб, унга биринчи тракторни жўнатдилар. Эндиликда биз катта тўқимачилик саноатига эгамиз. Республика далаларида юз минглаб тракторлар бор. Тошкент трактор заводи ишлаб турибди. Аммо бизнинг биринчи урчуғимизни ивановоликлар ишга солишган, биринчи эгатни Ленинграднинг «Путиловец» трактори очган. (Қарсаклар).

Бугун ўзбек халқи чин қалбдан, «Ивановоликлар, сизларга таъзим қиламиз! Путилов-Киров заводи ишчилари, сизларга раҳмат, раҳмат сенга қаҳрамон Ленинград! Раҳмат сенга, жонажон Ватан» дейди. (Қарсаклар).

Шарқ юлдузи — зилзиладан кейин қайта бунёд этилган Тошкент халқлар ленинча дўстлигининг ажойиб рамзи сифатида ёрқин порламоқда. Унинг проспектлари, майдонлари, кўчалари, саройлари, метрополитен станциялари Халқлар дўстлиги номи билан, кўпгина кварталлари эса иттифоқдош республикаларнинг ва мамлакат йирик шаҳарларининг номлари билан аталганлиги тасодифий эмас.

Россия, Украина, Белоруссия ва Қозоғистон, Грузия ва Озарбайжон, Литва ва Молдавия, Латвия ва Қирғизистон, Тожикистон ва Арманистон, Туркманистон ва Эстония намояндалари, сизларга раҳмат. Миннатдор ўзбек халқи сизларнинг қардошларча жасоратингизни ҳамиша ёдда тутади. (Қарсаклар).

Аммо совет халқлари фавқулодда, мушкул вазиятлардагина бир-бирларини қўллаб-қувватлаб қолаётганлари йўқ. Бузилмас бирлик, ўзаро ёрдам ва бир-бирини қўллаб-қувватлаш, ҳурмат ва ишонч, меҳнаткаш халқларнинг дўстлиги ва қардошлиги совет турмуш тарзининг аллақачон қонуни ва моҳияти бўлиб қолган. (Қарсаклар). Барча ғалабаларимизнинг энг асосий негизи Коммунистик партия метиндек жипслаштирган мана шу кўп қиррали бирликдадир, коммунистик қурилишда келгуси муваффақиятларимизнинг гарови ана шундадир. (Қарсаклар).

Эндиликда совет халқларининг қудратли оиласи илгари фақат орзу қилган ишларни ҳам уддалай олади. Биргаликда БАМни барпо этмоқдамиз, Ноқоратупроқ зонани ўзлаштирмоқдамиз, қитъалараро нефть ва газ қувурларини ётқизмоқдамиз, космосни забт этмоқдамиз, Озиқ-овқат программасини амалга оширмоқдамиз. Ажойиб совет диёримизнинг қиёфасини ўзгартирмоқдамиз. (Қарсаклар).

Бизнинг мамлакатимиз навқирон, у ўз тарихининг ҳақиқатан ҳам олтин палласини бошдан кечирмоқда. Унинг ёши атиги бир неча ўн йиллар билан ҳисобланади. Аммо унинг халқининг жанговар ва меҳнат жасоратлари марксизм-ленинизм музаффар кучидан, совет кишиларининг ахлоқий поклиги, маънавий етуклигидан шубҳасиз далолат беради. (Қарсаклар).

Барча совет кишилари каби Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам Ватанимизнинг иқтисодий ва мудофаа қудратини мустаҳкамлашга қўшадиган ҳиссасини бундан буён ҳам кўпайтираверадилар, халқлар ленинча дўстлигини, бизнинг ажойиб бузилмас иттифоқимизни муқаддас билиб асрайверадилар. (Давомли қарсаклар).

(Боши учинчи бетда)

Нотиқ СССР Иттифоқининг 50 йиллик юбилейидан кейин ўтган пайтда ҳаётнинг ҳамма соҳаларида рўй берган ўзгаришларни батафсил таърифлаб берди. У қилинган ишларга ишчанлик билан танқидий баҳо берар экан, республиканинг партия комитетлари ташкилотчилик ва сиёсий ишларни ўн биринчи беш йилликнинг масъулиятли вазифаларини бажаришга йўллаётганлигини айтди. Совет Украинаси коммунистларининг уч миллион кишилик отряди, бутун халқи мамлакатнинг иқтисодий ва мудофаа қудратини бундан буён ҳам мустаҳкамлаб, севикли Ватан равнақига муносиб ҳисса қўшишни ўзининг юксак ватанпарварлик ва интернационал бурчи деб билади.

Шонли юбилей кунларида Украина халқи ўй-фикр ва ҳис-туйғуларини жонажон Коммунистик партияга, унинг жанговар штаби — Марказий Комитетга такрор-такрор қаратиб, унинг ички ва ташқи сиёсатини тўла-тўкис қўллаб-қувватлашини тантана билан билдиради. Партиянинг қарийб йигирма йил мобайнида Л. И. Брежнев раҳбарлигида амалга ошириб борган шу ленинча сиёсати ҳаёт синовидан ўтди, бу сиёсатнинг тўғрилиги коммунистик бунёдкорликда эришган ютуқларимиз билан исбот этилди.

Республиканинг коммунистлари, барча меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитетининг шу йил ноябрь ойида бўлиб ўтган Пленумининг қарорларини, ўртоқ Ю. В. Андроповнинг программа тусини олган нутқларида баён этилган қоида ва хулосаларни якдиллик билан маъқуллаб, Коммунистик партия ишига беҳад садоқатларини фидокорона меҳнатлари билан ҳар куни тасдиқлаб турибдилар.

В. И. Ленин бузилмас иттифоқимизни тузар экан, Россия ва Украина коммунистларини бутун дунё меҳнаткашларига турли миллат ишчилари ва деҳқонлари ҳақиқий мустаҳкам иттифоқи ўрнагини кўрсатишга даъват қилганди Устозимиз ва доҳиймизнинг бу васияти бажарилди.

Йиғилиш аҳли қизғин кутиб олган ВСИП Марказий Комитетининг Биринчи секретари **Я. Кадар** минбарга чиқади. Дўстимиз, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андропов бу ерда қайд этиб ўтган улкан ютуқлар инсоният тарихи саҳифаларида абадий ёзиб қолдирилган, деди у.

Совет Иттифоқининг тарихий тажрибаси назардан қочириб бўлмайдиган маънавий бойликдир. Ҳозир социализм қуриш йўлига кирган халқлар ўз мамлакатларидаги шарт-шароитларни, ўз тараққиёт миллий хусусиятларини назарда тутган ҳолда ана шу тажрибадан фойдаланяптилар. Венгрия коммунистлари, Венгриядаги социалистик ғоялар тарафдорлари Совет Иттифоқининг тажрибасига айни шундай қарамоқдалар. Биз совет халқи орқали ижтимоий тараққиёт кашшофи ва ҳалоскоримизни эъзозлаймиз. Буюк дўстимизни унинг эришган ютуқлари билан сидқидилдан қутлаймиз, коммунистик қурилишда янги-янги муваффақиятлар тилаймиз, ўз меҳнатининг самараларидан тинчлик шароитларида фойдаланишини истаймиз.

Ижтимоий тузуми турлича бўлган мамлакатлар билан тинч-тотув яшаш ленинча принципи воқелик бўлиб қолганлиги, уруш муқаррар бўлмай қолганлиги шу кунларимизда амалга оширилаётганлигида Совет Иттифоқининг таъсир кучи, унинг сиёсати ҳал қилувчи роль ўйнамоқда.

Ҳозир дунёда ҳал этилмаган кўпдан-кўп мураккаб сиёсий ва иқтисодий проблемалар бор. Улар НАТО блоки раҳбар доираларининг муддаолари натижасида кучайиб бораётган қуролланиш пойгаси билан, тинчликка таҳдид этаётган хавф-хатар билан чуқурлашиб бормоқда. Шундай бўлсада Совет Иттифоқининг, Варшава Шартномаси ташкилотининг тинчликсеварлиги ва мудофаа қудратига, социалистик мамлакатлар, барча халқларнинг тинчликка бўлган интилишларига, буржуа сиёсий доираларининг кескинликни юмшатишга интилаётган сергак вакилларининг куч-ғайратлари етарлича самарали бўлишига ишонамиз. Биз низоли халқаро масалаларни иккала томоннинг ҳам манфаатларини назарда тутувчи музокаралар олиб бориш йўли билан ҳал этиш тарафдоримиз. Мана шу йўлда ҳали анча-мунча тер тўкишга тўғри келишини биламиз, лекин қурол-яроғларнинг бир мунча пастроқ даражада баравар хавфсизликни гарантияловчи адолатли позициямиз тантана қилиб, келгусида инсоният ўзини-ўзи йўқотиш сари эмас, балки бундан ҳам тинчроқ даврга боришига ишонамиз.

Нотиқ Венгрия меҳнаткашларининг ВСИП XII съезди қарорларини амалга ошириш учун олиб бораётган кураши тўғрисида гапириб, бундай деди: буюк дўстимиз — Совет Иттифоқи билан бирга бир йўлда бораётганлигимиз биз учун мустаҳкам таянч бўлиб хизмат қилади. Венгрия-Совет бузилмас дўстлиги йилдан-йилга мустаҳкамланмоқда, сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳамкорлигимиз чуқурлашиб, кенгайиб бормоқда. Партиямиз, ҳукуматимиз, венгер халқи Совет Иттифоқининг ниҳоятда муҳим тинчлик таклифларини табрикламоқда ва тўла эътиқод билан қўллаб-қувватламоқда. Совет дўстларимиз, қардош совет халқи билан икки томонлама алоқа йўлида, шунингдек Варшава Шартномаси ҳамда Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши доирасида бундан-буён ҳам биргалашиб ишлайверамиз.

Улкан совет оиласи дўстлиги, бирлиги ва қардошлиги ғоялари тантана қилган шонли кунларда олтмиш йил ичида босиб ўтилган йўлнинг улуғвор якунларини алоҳида куч-қувват билан сезамиз, деди КПСС Ленинград область комитетининг биринчи секретари ўртоқ **Г. В. Романов.**

КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андропов докладида яққол очиб берилган бу якунлар Лениннинг ишчилар эски дунёга, миллий зулм ва маҳдудлик дунёсига барча миллат меҳнаткашлари бирлиги янги дунёсини қарши қўйишлари тўғрисидаги илҳомбахш орзуларининг амалга оширилганлигидир.

Улуғ Октябрь бешиги — Ленин шаҳри Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи деб аталмиш шу янги дунё ва буюк қардошликнинг бир қисмидир!

Россия пролетариатининг революцион, жанговар анъаналари ва меҳнат анъаналарига содиқ бўлган ленинградликлар авлоди оддий бунёдкорлик кунларида ва оғир синов дамларида ҳамиша мамлакат билан бирга бўлди, у билан биргаликда кураш ва ғалабалар йўлидан борди.

Партия тарбиялаб вояга етказган ленинградликлар унинг даъватига биноан куч-ғайратларини мамлакатни индустрлаштириш ва қишлоқни революцион негизда янгилашга сарфладилар, меҳнатга, инсон фаолиятининг энг муҳим соҳаси сифатида турмушни социалистик асосда қайта қуриш ишига большевикчасига муносабатда бўлишга ўрнак кўрсатдилар.

Нотиқ Ленинград индустрияси етакчи тармоқларининг тараққиёт йўллари тўғрисида, шаҳар ва область партия ташкилотлари, меҳнат коллективлари саноат ишлаб чиқариши ўсишини таъминлаш ва меҳнат унумдорлигини оширишга қаратилган фан-техника тараққиёти ютуқларини жорий этиш учун сарфлаётган куч-ғайратлари тўғрисида гапириб берди.

Янги катта-катта таклифлар бу ердан, Кремлдан бугун бутун планетага янграйки, улар Советлар мамлакати тинчлик сиёсатига, ядро фалокати хавфини тугатишга оғишмай содиқ туришидан далолат беради, деди нотиқ.

Сулҳ тўғрисидаги декрет билан бунёд бўлган мамлакатимиз тинчлик ва социал тараққиётнинг мустаҳкам таянчи бўлиб қолмоқда. Ҳаммамизда бундан буён ҳам ирода ва ҳаракат бирлиги, ижодий меҳнат билан унинг иқтисодий ва мудофаа қудратини мустаҳкамлашдан кўра кўпроқ юмуш йўқ!

Мана шу кўламли катта фаолиятда Ленинград партия ташкилоти, барча ленинградликлар совет халқи билан ҳамиша бир сафда турадилар, КПСС XXVI съезди тарихий қарорларини, коммунистик бунёдкорлик улуғвор режаларини бажариш учун куч-ғайратларини аямайдилар.

Бутун тараққийпарвар инсониятнинг нигоҳи чуқур ишонч ҳис-туйғулари ва завқ-шавқ билан биринчи социализм мамлакатига қаратилган, деди мажлис қатнашчилари қизғин кутиб олган ВКП Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ **Ле Зуан.** Делегациямиз мана шу муштарак ҳис-туйғуларга қўшилгани ҳолда шу юксак минбардан туриб, Вьетнам Коммунистик партияси, давлати ва халқи номидан муҳтарам ўртоқ Ю. В. Андропов бошчилигидаги Совет Иттифоқи шонли Коммунистик партиясига, буюк Совет Иттифоқи халқларига ғоят қизғин қутловларини топширади.

Ленинча миллий сиёсат асосида совет халқларининг бирлашиши ҳар бир миллат ижодий кучлари ва энг яхши анъаналари мумкин қадар кўпроқ равнақ топмоғи учун мисли кўрилмаган имкониятлар очиб берди, шундай шароитлар яратдики, унда Совет Иттифоқининг қардош халқлари бир-бирларига ёрдам бериб социализмга тез ва бир вақтда етиб кела олдилар.

Октябрнинг улуғ ғалабаси ҳамда ўтган 60 йил ичида Совет Иттифоқи эришган жуда катта ютуқлар революцияда синфий ва миллий масалалар муваффақиятли ҳал этилганлигининг ажойиб намунаси, социализм ва миллий мустақиллик байроғи остида марксизм-ленинизм таълимоти чароғон этган йўлда эришилган ғалабадир.

Партиямиз ва давлатимиз Совет Иттифоқининг ленинча ташқи сиёсатини ва яхши ниятлар билан йўғрилган тинчлик таклифларини тўла-тўкис қўллаб-қувватламоқда, деб таъкидлади нотиқ. Коммунистик партия ва унинг жанговар штаби — КПСС Марказий Комитети теварагида маҳкам жипслашган СССР халқларига коммунистик бунёдкорлик йўлида, планета халқларининг тинчлиги ва озодлиги учун курашда янги, янада катта ғалабаларга эришишни сидқидилдан тилаймиз.

Вьетнам Коммунистик партияси Ленин йўлидан бориб, миллий озодлик учун курашни социализм қуриш учун кураш билан боғлаб, революцияда ғалабадан ғалабага — бутун ватанимиз социализм сари бораётган ягона мустақил давлат бўлгунига қадар халқни бошлаб борди. Бугунги кунда Вьетнам халқи партиянинг V съезди қўйган тарихий вазифаларни амалга ошира бориб, бутун куч-қувватларини муваффақият билан социализм қуришга, ватанни пишиқ-пухта ҳимоя этишга, империализм ва реакциянинг бошқа кучлари билан тил бириктирган гегемончилик томонидан аралашувлар ва агрессия дўқ-пўписаларига қарши курашга сарфламоқда. Ҳинди-Хитой ва бутун Жануби-Шарқий Осиёда тинчлик ва барқарорлик ишига ҳисса қўшмоқда.

Белоруссия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ **Т. Я. Киселев** сўзга чиқади. Бизнинг кучимиз ва ифтихоримиз, деди у, ихтиёрий қардошлик иттифоқимиздадир. Социалистик миллатлар бахтиёр тақдирларининг мустаҳкам яхлитлиги ана шундадир. Бутун тараққийпарвар инсониятнинг ишончи ва порлоқ орзу-умиди ана шундадир. КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андроповнинг докладида бу ҳақда зўр куч ва ифода билан айтилган. Докладнинг қоидалари ва хулосалари катта назарий, сиёсий ва амалий аҳамиятга эгадир. Совет Ватанининг қаҳрамонона тарихи ва буюк зафарлари тўғрисидаги, янги ҳаётнинг дадил ижодкорлари — Ленин партияси ва шонли совет халқи тўғрисидаги самимий сўзлар ҳар биримизнинг қалбимиздан чуқур жой олди.

Бугунги кунда бизнинг фикр-ўйларимиз ва миннатдор ҳис-туйғуларимиз ишчи ва деҳқонларнинг дунёда биринчи кўп миллатли ягона иттифоқ давлатининг генеал меъмори Владимир Ильич Ленинга қаратилгандир. Биз ўзимизнинг барча ютуқларимиз учун Лениндан миннатдормиз, Ленин ҳамиша биз билан, бизнинг қалбларимизда, режаларимиз ва ишларимизда яшамоқда. Лениннинг музаффар байроғи ҳамиша олдинда бормоқда! Бу байроқ ишончли қўлларда, мамлакатимиздаги барча миллат ва элатларнинг синалган йўлбошчиси — Коммунистик партиямиз қўлидадир.

Совет Белоруссияси ҳам совет республикаларининг аҳил оиласида, бутун мамлакат билан бирга ҳар томонлама равнақка эришди, деди сўнгра нотиқ. Ҳозир саноатимиздаги юздан ортиқ тармоқ корхоналари бутун 1940 йилда қанча саноат маҳсулоти ишлаб чиқарилган бўлса, ўн кун ичида шунча маҳсулот ишлаб чиқармоқда. Белоруссия қишлоғи ўзгариб кетди, унинг социал иқтисодий қиёфаси сифат жиҳатидан бошқача бўлиб қолди.

Партия вояга етказган ота-шин ватанпарварлар ва эътиқодли интернационалистларнинг авлодлари — бизнинг энг бебаҳо ғалабамиздир. Умумхалқ мулкига қўшадиган ҳиссасини кўпайтириш тўғрисида барча совет миллатларига хос бўлган астойдил ғамхўрлик Белоруссия меҳнаткашлари учун ҳам олий маънавий қонун бўлиб хизмат қилади. Ҳозир уларнинг куч-ғайратлари партия XXVI съезди, КПСС Марказий Комитети 1982 йил май ва ноябрь Пленумлари ўртага қўйган вазифаларни амалга оширишга қаратилгандир. Республика саноати ишлаб чиқариш ҳажмини ўстириш юзасидан беш йилликнинг икки йили топшириғини муддатидан бир ой илгари адо этди. Давлатга ғалла сотиш плани бажарилди. Чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва харид қилиш кўпайди.

Шу билан бирга ҳали ҳамма ишни ҳам кўнгилдагидек, талаб этилганидек бажаришга муваффақ бўлинаётгани йўқ. Биз олдинда катта қизғин ишлар турганлигини биламиз. Унинг муваффақияти бизнинг уюшқоқлигимиз ва интизомимизга, иродамиз ва ғайрат-шижоатимизнинг тўла сафарбар этилишига боғлиқдир.

Республиканинг ютуқларида, биз ҳақли равишда фахрланаётган барча муваффақиятларда Белоруссиянинг ҳам, бутун мамлакат меҳнаткашларининг ҳам куч-ғайратлари яхлит бўлиб жамлангандир, деб таъкидлади сўнгра нотиқ. Шу тантанали кунда белорус халқининг самимий наказини — ўзининг оғаси, коммунистик бунёдкорлик пешқадами — улуғ рус халқига ўзининг астойдил миннатдорчилигини изҳор этиш, мамлакатдаги барча қардош халқларга самимий раҳмат айтиб қўйиш топшириғини бажариш мен учун ёқимли ва қувончлидир.

1918 йилдан КПСС аъзоси, Советларнинг биринчи Бутуниттифоқ съезди делегати ўртоқ **Ф. Д. Кретов** минбарга чиқади. Мен ўртоқ Ю. В. Андроповнинг ёрқин, сермазмун докладини тинглаганимда, бизнинг дунёда биринчи ишчи ва деҳқонлар иттифоқ давлатимиз босиб ўтган катта, буюк зафарларга тўла йўли кўз ўнгимдан ўтди.

Бундан 60 йил муқаддам мен Советларнинг биринчи Бутуниттифоқ съезди делегати бўлишдек катта бахтга муяссар бўлдим. Ана шу съезд совет халқларининг қардошлигини, уларнинг бузилмас дўстлиги ва бирлигини қонун билан мустаҳкамлади. Ўша кунлар кишини тўлқинлантирадиган кунлар эди. Съездда ҳукм сурган муҳитни ҳеч қачон унутмайман. Ҳар бир делегат тарихий аҳамиятга молик воқеада, бутун мамлакатимиз халқларининг тақдирини ўзгартириб юборадиган воқеада иштирок этаётганлигини англар эди. Съезд ўтган Большой театр залида мен билан ёнма-ён украинлар, белоруслар, озарбайжонлар, грузинлар, арманлар ўтиришганди.

1922 йилнинг декабрь ойида Москвада қардош совет республикаларининг бир-бирини маҳкам қисиб ушлаган қўллари абадий бирлашган ўша кундан буён тарих кўламлари нуқтаи назаридан жуда оз вақт ўтди. Аммо биз шуни тўла асос билан айтамизки, ўша пайтдан буён ўтган йиллар асрларга тенгдир. Экономиканинг муттасил ривожланиши, замонавий саноат, қишлоқ хўжалиги, фан ва маданиятнинг чинакам равнақ топганлиги, халқ фаровонлигининг муттасил ўсиб бораётганлиги — буларнинг ҳаммаси эндиликда совет республикаларининг ҳар бирига хос хусусиятлардир.

Мен деҳқонлар авлодига мансубман. Жонажон Совет ҳокимияти туфайли профессор, тарих фанлари доктори бўлдим. Тарихчи мутахассис сифатида шуни тўла масъулият билан айтаманки, бизнинг улуғ иттифоқимиз каби унга кирган барча миллатлар ва элатларни иқтисодий ва социал, сиёсий ва маданий жиҳатдан ривожлантириш учун бу қадар қисқа муддатлар ичида шунчалик кўп ишлар қилган биронта ҳам давлат мисли бўлмаган!

Хўш, бундай шиддатли социал тараққиётнинг манбаи нимада? Бунинг жавоби фақат битта бўлиши мумкин: бу—бизнинг социалистик тузумимиз, Коммунистик партия йўллаб турган омманинг ғайрат-шижоати ва иродасидир, бу — КПСС доно ленинча миллий сиёсати, совет халқларининг ягона қардошлик оиласидаги метиндек жипслигидир!

КПСС ветерани пировардида қуйидагиларни айтди: совет халқи партияни ўзининг синалган коллектив йўлбошчиси, доно раҳбари ва ташкилотчиси деб билади. Коммунистик партиянинг обрў-эътибори, совет кишиларининг унга бўлган меҳр-муҳаббати ғоят каттадир. Бизнинг партиямиз ҳамиша, ҳар қандай синовларда ҳам ўзининг тарихий вазифаси даражасида қолаётганлигига халқ амалда қаноат ҳосил қилди. Совет кишилари келажакка комил ишонч билан назар ташламоқдалар. Улар Ленин байроғи, Октябрь байроғи ишончли қўлларда эканлигини биладилар.

Танаффусдан кейин раислик қилувчи КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари ўртоқ **М. С. Горбачев** Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ **Ш. Р. Рашидов**га сўз беради. (**Ўртоқ Ш. Р. Рашидов нутқи алоҳида босилмоқда**).

* * *

(Ҳисоботнинг давоми кейинги сонда эълон қилинади).

БУГУН — ЭНЕРГЕТИКЛАР КУНИ

НУР ТАРАТИБ

Совет кишилари бугун «Энергетиклар куни»ни нишонламоқдалар. Бундан олтмиш икки йил муқаддам, худди шу куни Россияни электрлаштириш давлат плани — ГОЭЛРО қабул қилинган эди.

Бу йилги Энергетиклар куни СССР ташкил этилганлигининг шонли 60 йиллик юбилейига тўғри келди.

Ўзбекистон нурчилари барча қатори муқаддас Иттифоқимиз олтмиш йиллигини муносиб совғалар билан кутиб олмоқдалар. Уларнинг куч-ғайрати билан ҳосил қилинаётган электр энергияси бу йил қарийб 39 миллиард киловатт-соатга етади. Истеъмолчиларга салкам 20 миллион гигакалория иссиқлик энергияси берилади. Эришилаётган муваффақиятларда пешқадам коллективларнинг ҳиссаси салмоқлидир. Юбилей йили мусобақасида Қорақалпоғистон АССР, Наманган электр тармоқлари корхоналари, Меҳнат Қизил Байроқ орденли Тошкент ГРЭСи, «Узгосэнергонадзор» корхонаси, «Узсельэлектрострой» трестининг 1-механизациялашган колоннаси, Чирчиқ ГЭСлари каскади ажойиб натижаларни қўлга киритди. Уларга Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Министрлар Совети, Узсовпроф ва Ўзбекистон комсомоли Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари берилади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Тошкент авиация метеорология зонал марказини Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлаш тўғрисида

Граждан авиацияси самолётлари учишини метеорология жиҳатидан таъминлашни юксак сифатли ташкил этганлиги учун ва ташкил этилганлигининг 50 йил тўлиши муносабати билан Тошкент авиация метеорология зонал маркази Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси И. УСМОНХЎЖАЕВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Г. ҲАЙДАРОВА.

Тошкент шаҳри
1982 йил 21 декабрь.

БАБРАК КАРМАЛНИНГ МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

20 декабрь куни тантанали мажлиснинг матбуот марказида Афғонистон Халқ Демократик партияси Марказий Комитети Бош секретари, Афғонистон Демократик Республикаси Революцион Кенгаши Раиси ва Бош министри Бабрак Кармалнинг матбуот конференцияси бўлиб ўтди. КПСС Марказий Комитети халқаро ахборот бўлимининг мудири Л. М. Замятин АДРдан келган меҳмонни совет ва чет эл журналистларига таништирди.

Сўнгра Бабрак Кармал сўзга чиқди.

Шонли сана — СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллиги муносабати билан чет эл делегацияси намояндалари ўртасида биринчи бўлиб матбуот конференцияларини бошлаб бериш мен учун катта шарафдир, деди у. Совет Иттифоқининг ташкил этилиши инсоният тарихидаги мислсиз буюк воқеа бўлди. Ер юзида биринчи марта меҳнаткашларнинг кўп миллатли ягона давлати ташкил этилди ва шу боисдан шонли йилликни совет кишиларигина эмас, шу билан бирга дунёдаги барча тараққийпарвар ва тинчликсевар халқлар ҳам байрам қилмоқдалар. Биз улар билан бирга юбилей муносабати билан ўзимизнинг қизғин, астойдил табрикларимизни йўллаймиз.

Сўнгра Бабрак Кармал Афғонистон алоҳида даврни бошидан кечираётганлигини қайд этди Феодализмга, империализмга қарши, миллий-демократик революция содир бўлганига яқинда беш йил тўлади. Ҳозир революцион жараён мустаҳкамланмоқда, афғон халқи турмушининг барча соҳаларида, шу жумладан иқтисодий, социал, сиёсий, маданий ва бошқа соҳаларда каттагина ўзгаришлар содир бўлмоқда.

Империализм ва биринчи навбатда АҚШ империализмининг қўпорувчилик ишларига қарамай революция олға бормоқда. Мамлакат ривожланиш суръатларини кучайтирмоқда, адолатли ер-сув ислоҳотини амалга ошириш энг муҳим вазифаларнинг биридир. Бу ислоҳот рўёбга чиқарилмоқда. Деҳқонларга ердан фойдаланиш ҳуқуқини берадиган ҳужжатлар топширилмоқда, кооператив ҳаракати кенгаймоқда, машина-трактор станциялари ташкил этилмоқда. Деҳқонлар давлатдан ҳар хил ёрдам—қишлоқ хўжалик қуроллари, уруғлик фонди, ўғит, пул кредитлари олмоқдалар.

Тарихимизда биринчи марта Афғонистонда чинакам демократия ҳукм сура бошлади, жамоат ташкилотларининг тузилганлиги бунинг жонли ифодасидир. Мамлакатда касаба союзлари, ёшлар ва хотин-қизларнинг демократик ташкилотлари, ижодий ходимларнинг иттифоқлари, хусусий корхона эгаларининг иқтисодий иттифоқлари ишлаб турибди, диний кенгашлар ва қабилаларнинг кенгашлари ташкил этилган.

Буларнинг ҳаммаси миллий ватан фронтига бирлашган бўлиб, унинг ишида ярим миллиондан кўпроқ киши фаол иштирок этмоқда. Афғонистон Халқ Демократик партияси халққа ва инқилобий ватанга хизмат қилмоқда, бу партия аъзоларининг сони кейинги бир неча йил мобайнида тўрт баравардан зиёд кўпайди.

Бабрак Кармал Афғонистон кўп миллатли давлат эканлигини, унда йигирмага яқин турли элат ва миллатлар яшаётганлигини таъкидлади. Илгари, мамлакатда эксплуатация режими ҳукм сурган даврда золимлар аҳоли ўртасида адоват уруғини сочишга уринишар, камситиш сиёсатини олиб боришар эди. Янги ҳокимият халқларнинг тенглиги ва қардошлигини таъминлади, эндиликда майда миллатлар тенг ҳуқуқларга эга бўлиб, давлат аппаратида ва жамоат ташкилотларида баб-баравар вакилларга эга.

Апрель революциясининг душманлари ёш Афғонистон Республикасига қарши эълон қилинмаган урушни олиб бормоқдалар. Реакция кучлари Америка империализмининг мадади билан Покистон территориясида қуролли шайкаларни туздилар. Мустақил давлат ва революциянинг тақдири хавф остида қолганида Совет Иттифоқи Совет — Афғонистон шартномасига ва БМТ Уставига мувофиқ Афғонистон ҳукуматининг илтимосига лаббай, деб жавоб қайтариб ёрдамга келди. Афғон халқи агрессияга зарба бериб, АХДП раҳбарлигида, Совет Иттифоқи ҳамда бошқа социалистик мамлакатларнинг мадади ва ёрдамида комил ишонч билан янги ҳаёт барпо этмоқда.

Биз, деб давом қилди у, халқнинг хоҳиш-иродасини ифода этаётган тинчликсеварлик йўлига амал қилиб, барча мамлакатлар ва хусусан қўшни давлатлар билан дўстлашишни истаймиз. АДРнинг революцион ҳукумати бу йўлда амалий қадамлар қўйди ва бундан буён ҳам шундай қадам қўяверади.

Матбуот конференцияси давомида Бабрак Кармал журналистларнинг кўпдан-кўп саволларига жавоб қайтарди.

(ТАСС мухбири).

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

Р. 06597 Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64583. А.—292. 6